Ч. 157 (14.700). Львів, середа 21. липня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Леґіон. Праґа „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Четвертьрічно . . . . 15.00 "
Піврічно . . . . . 30.00 "
Річно . . . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Після замаху на полк. Коца.

СЕНЗАЦІЙНІ ПОДРОБИЦІ.

По вибуху бомби поліція окружила терен довкола віллі полк. Коца, щоб зберегти незатерті сліди для слідства. В понеділок рано приїхав на місце міністр справедливости Грабовський з прокуратором окружного суду Коляб'ським і представником виділу безпеки міністерства внутрішніх справ прок. Шульцом та обняв керму слідства. До полудня поліційні агенти перешукали кожну пядь землі на цілім терені коло віллі і позбирали всі відломки бомби та останки рук атентатчика. Відломки бомби уможливлять владі устійнити рід бомби. Хоч тіло атентатчика було страшно змасакроване і з лиця годі було його пізнати, всеж таки особу атентатчика зідентифіковано. Це молодий мужчина. Його прізвище і сензаційні подробиці слідства тримають в тайні. Мін. Грабовський оглянув терен, познайомився зі зібраним матеріялом і вполудне від'їхав до Варшави. Слідство веде слідчий суддя до надзвичайних справ Скужинський. Суддя переслухує особи, що мешкають недалеко віллі полк. Коца. Один державний урядовець зізнав, що на хвилину перед вибухом бомби побачив на шосі два приватні самоходи з погашеним світлом, що стояли недалеко автобусового перестанку Малих Сьвідрів. Цей перестанок віддалений від віллі полк. Коца близько 700 метрів. Негайно після вибуху бомби оба самоходи відїхали до Варшави.

Далі одна жінка бачила недалеко віллі полк. Коца трьох мужчин, які розійшлися так, що двох пішло в однім напрямі, третій у другому напрямі.

Полк. Коц дістав безліч ґратуляційних телеґрам.

100.000 курдів бореться проти Туреччини.

ПРОВІДНИК ПОВСТАНЦІВ ВІДКИНУВ ПЕРЕГОВОРИ.

Курдійські емісарі в Сирії обраховують, що у протитурецькому повстанні бере тепер участь коло 100.000 мужчин. Жінки постачають харчі для повстанчих відділів і збирають луски з набоїв. В Іраку та в Сирії повстали окремі комітети для підмоги курдам.

Під цю пору з курдами воює 30-тисячна турецька армія — мабуть небавом її скріплять.

1. липня виїхала з Анкари турецька делеґація на переговори з вождом повстанців Саідом Разою, та він навіть її не приняв, лише через своїх адютантів переказав, що він не вірить у турецькі обіцянки і припинить воєнні операції щойно тоді, як Туреччина забере свої війська з Курдистану.

Китайська армія окружує японську.

СССР НЕ ВМІШАЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ

Представник японського міністерства війни заявив представникові Аваса:

Небезпечно було би дальше ждати на військову поміч з Японії, бо китайські війська постійно йдуть вперед і можуть окружити японські залоги. Китайські передні сторожі увійшли вже до провінції Гопей.

Покищо годі передбачити, чи формально виповідять війну і як довго триватиме вона; здається, що

неможливо зльокалізувати конфлікт.

Одинока небезпечна зброя китайців — це летунство, та Японія унешкідливить його.

Інтервенція СССР не загрожує, бо Москва занадто занята внутрішніми турботами. Зрештою СССР та інші держави постачатимуть китайцям зброю.

ЯПОНІЯ ВІДМОВЛЯЄ НАНКІНОВІ ВСЯКИХ ПРАВ ДО ПІВНІЧНОГО КИТАЮ.

Як подають з японських політичних кол, китайський уряд у меморіялі з 19. ц. м. не дає відповіди на японські домагання, щоби він перестав мішатися до місцевих договорів Японії з північно-китайськими провінціями та щоби залишив ворожі кроки в тих сторонах. Китайську пропозицію, щоби рівночасно евакуувати обі армії, відкинула Японія ще давніше; вона не годиться і на друге китайське домагання: щоби Нанкін мав право затверджувати договори Японії з автономними провінціями.

Китай не приняв ультимату до 19. ц. м. — він відповідає за теперішне безвихідне положення.

Бурхливі демонстрації гітлерівців в Австрії.

В понеділок відбувся в м. Валь зїзд австрійських і німецьких комбатантів під гаслом „рамя об рамя" при участи мін. Ґляйзе Горстенав, німецького посла фон Папена і німецького військового аташе полк. Муфа. Цю нагоду використали австрійські націонал-соціялісти й уладили бурхливу демонстрацію. Поліція арештувала 21 осіб. Офіційний комунікат каже, що в майбутньому подібні імпрези уладжуватиме „патріотичний фронт", а не приватні особи. Комунікат підкреслює, що гості з Німеччини поводилися тактовно крім одного випадку.

МАРКОНІ ПОМЕР.

З Риму повідомляють: Минулої ночі (з понеділка на вівторок) помер Ґільельмо Марконі.

•

Марконі прийшов на світ 25. квітня 1874. р. у Ґріффоне (коло Больоньї). Він перший збудував радіостацію, послуговуючися теоретичними відкриттями інших учених. Від 1918. р. був Марконі італійським сенатором; жив він здебільша в Анґлії. 1909. р. Марконі дістав Ноблеву нагороду.

——o——

Русицизм і православія.

Львів, 20. липня 1937.

У низці статтей, поміщених недавно на сторінках „Діла", виказали ми, що Товариство ім. Качковського протеґує неєдинене православія старанючись своїми „іздаініями" вщепити у своїх членів (які майже всі греко-католики) прихильність до згаданого віроісповідання з рівночасною шкодою для гр.-кат. Церкви. Одначе згадане Товариство не творить під цим оглядом виїмку, бо здебільша подібно поводились та поводяться й інші галицькі москвофільські товариства, організації, бурси, москвофільська преса та й окремі москвофільські діячі по ріжних вічах, зборах і зїздах. Якаж властива причина такої великої прихильности галицьких москвофілів до православія, щоб аж аґітувати за переходом туди гр.-католиків? Причина така, що російська, а за нею й москвофільська національна ідеольоґія вже від давніх часів до того ступня звязалась з православієм, що русицизм і православія стали поняттями майже неподільними, майже тотожніми.

Погляд про неподільність понять русицизму і православія спопуляризували в Росії в 30-тих роках мин. століття брати Аксакови, А. Хомяков і ін. На тім самім становищі станув Достоєвський, який у своїх творах виложив погляд, що „русскій человек не может бить не православним". Подібно писали всякі Іловайські, Хойнацькі і Малишевські, для яких поняття „православний" і „русскій" були синонімами. Того самого держалась і держиться російська православна Церква, бо в синодальних, церковних виданнях (нпр. „Минія дополнительная" СПБ 1909. р.) православія і Росію прославляється як поняття нерозривні. Так само думали й російські православні духовники. Нпр. у „Ниві" (ч. 14. з 1934. р.) були передруковані виїмки з листів вищого російського православного духовника до останнього холмського гр.-кат. єпископа Куземського, де кажеться, що „велікая істіна, что нелзя бить русскім, не бивщи православним" та що русицизм з православієм „нераздельни как душа с телом" і „разделеніе етіх двох начал протівітса пріроде".

У нас в Галичині цей погляд неподільности русицизму й православія почав закорінюватись від 60-тих рр. мин. століття, а саме від часу, коли Богдан Дідицький проголосив 1866. р. у львівському „Слові" заяву про національно-церковну єдність галичан з москалями. Програмою Б. Дідицького, яка спершу мала тактично-історичню протипольське значіння, перейнялось чимало тодішніх наших інтеліґентів, не лише світських, але й духовних, які почали пропаґувати погляд, що „настоящій русскій" чоловік повинен бути православним.

Вся тодішня галицька москвофільська преса стала наскрізь православнофільською. Тут належали: згадуване вже „Слово", „Пролом", „Новий Пролом", „Русская Рада", „Наука", потім „Галичанин", „Русская Воля", „Прикарпатская Русь" і „Голос Народа". На тім самім ковику (де й теперішний „Русскій Голос" та „Земля і

Воля", „Русскій Голос" писав у приплиі щирости, (ч. 38. з 1933. р.), що православія „єто оплот русскости", а „Православная Карпатская Русь" (ч. 11. з 1933.) заявляла, що „русскость без православія єто дом созданий на песке". В брошурі, написаній С. Бендасюком з нагоди православно-агітаційної паради в Чорнім (Горличчина) 9. IX. 1934. р. читаємо, що „найлучші русскі фільософи все висказували думку, що православія невіддільне від русскости та що до русского національного ідеалу можна йти лиш православною дорогою".

На наслідки такої акції галицьких москвофільських інтелігентів не треба було довго ждати, бо ось в 70-тих роках мин. століття переходить на православія на Холмщині майже сотка галицьких гр.-кат. священиків москвофілів, в 1881. р. зголошує перехід на православія (за намовою москвофіла гр.-кат. священика Наумовича) галицьке село Гнилички, за яким потім ідуть на початку XX. ст. села: Залуче, Теляж і Граб, в 1914—15 роках робить це 30-тьох священиків-москвофілів у Галичині, а по світовій війні (в 1926—28. роках) переходить на православія 40 сіл на Лемківщині. На процесі Ольги Грабар у 1882. р. селяни-москвофіли отверто заявляли, що „у москаля і в нас одна й та сама віра". А в 1914. р. на процесі С. Бендасюка і тов., обвинувачені, оборонці і свідки (всі москвофіли) зовсім не крилися з тим, що русицизму не можна відділити від православія.

Галицькі москвофіли, головно інтелігенти, переймаються перед світовою війною до того ступня симпатіями до православія, що гр.-кат. священик-москвофіл заявляє (гл. „Русское Слово" ч. 2. з 1912.), що тому не може передплачувати „Русского Слова", бо воно — мовляв — „признає папу римського головою Церкви (а це є зрадою русскої ідеї) і грає в єзуїтсько-католицьку дудку"! Інший гр.-кат. священик-москвофіл (гл. „Нива" ч. 5. з 1910.) виразно маркує, що небезпечно викорінювати з народу „вроджений" нахил до православія, бо з православієм можна викинути й Христа. Деякі гр.-кат. священики-москвофіли посилали власні й чужі діти до російських православних шкіл, а на Лемківщині деякі священики-москвофіли перед війною піддержували серед народу нахил до православія і до цього навіть самі отверто признавались. Гр.-кат. священик-москвофіл (гл. „Н. Зоря" ч. 19. з ц. р.) зорганізував у 1911. і 19.. рр. паломництво на православний відпуст у Києві та сам виготовив свому парохіянинові-католикові протикатолицьку промову, яку той виголосив на могилі Наумовича. Ця промова була пашквілем на папу, унію, униятських епископів і священиків!

Думаємо, що ми навели досить фактів на доказ, що в історії Церкви істнують поважні причини, щоб з найбільшою обережністю ставитися до гр.-кат. духовників-москвофілів, як оборонців гр.-кат. віри і Церкви. Очевидно, істнують виїмки, але ці виїмки не всилі заперечити правилові, яким є гін москвофільства до православія, як чогось, що є багато ближче й рідніше кожному „русскому" від католицизму, що відіграв і грає таку позитивну ролю в українському національному відродженні.

Ці уваги не повинні боліти наших братів українців з Волині чи Холмщини, які боряться (добре чи зле, з успіхом чи без) за розмосковлення Православної Церкви у Польщі. Ці рядки не мають тепер на меті провадити пропаганду унії серед православних; вони звертають лише увагу на цілком ненормальне явище, що на території Лемківщини, яка найбільш загрожена агітацією варшавського синодально-московського православія і яка саме через оту небезпеку дістала окремий тимчасовий консисторський центр у формі Апостольської Адміністрації, — керма оборони католицизму опинилась у москвофільських руках! Який це дивогляд, що москвофіли-священики мають найбільший (чи не єдиний) голос в Апост. Адміністрації, ті священики, які цілком природно, згідно зі своїм політичним світоглядом мусять своїми — хай навіть підсвідомими — почуваннями мусять линути до православія!

Л.

КРІВАБЕ ПОВСТАННЯ КУРДІВ.

Ситуація курдійської меншини в Туреччині та причини теперішнього повстання.

Курди, що останніми часами підняли стихійне повстання проти Туреччини, це арійський, споріднений з персами народ, що має коло 3 і пів мільона душ; заселює передньо-азійську верховину на пограниччі Туреччини, Персії, Іраку і Сирії; найбільше курдів живе в Туреччині. Провести їхні етнографічні межі нелегко, бо вони живуть всуміш з турками, вірменами, бедуїнами, несторіянами (християнське племя в Сирії), крім того вони кочують, змінюючи місце осідку. Дрібні курдійські енклави розкинені, сягають совітського Закавказзя та персько-туркестанського кордону. Під володінням Персії та Іраку живеться Курдам незгірше; в Іраку навіть визнали їхню мову другою державною. Навпаки між Туреччиною і курдами доходило часто до непорозумінь, які доводили до повстань.

Туреччина підбила частину Курдистану ще у XV. столітті, але рештою заволоділа щойно у першій половині минулого століття. До найновіших часів турецьке володіння над Курдистаном було більше позірне, бо на ділі курди зберегли були майже повну незалежність під зверхністю своїх вождів. Хоча незалежні, курди не зуміли зорганізуватись у державу — до нинішніх часів вони живуть у примітивному родовому устрою, розбиті на дрібні племена, що не виходять зі стану постійної війни.

Курди — народ сміливий, отвертий, гостинний, правдомовний, вони люблять родину, залишають жінкам велику — як на східні обичаї — свободу. Та під культурним оглядом курди стоять дуже низько. Замешкуючи бідну верховину, що лише в долинах має плодючу землю, курди, цей безсумніву найпримітивніший зі сучасних арійських народів, мають два головні джерела прожитку: скотарство і розбишацтво. Війна і добича — це зміст життя курдів.

Народець з такою вдачею мав спеціяльну вартість для турецької імперії, яка, як відомо, своїм національним складом нагадувала Австро-Угорщину, у своїй національній політиці послуговувалася дуже жорстокими засобами. Турецька адміністрація — примітивна, несцентралізована, без контролі, визискувала підданих, як могла, доповнюючи свої не дуже то правильні доходи. На цьому у першу чергу терпіли християнські народи, зокрема вірмени, які зі свого боку не прогавили ніякої нагоди, щоби провокувати турків, обтяжуючи своє конто їхньою жадобою мести.

Серед такої ідиллі найпопулярнішим адміністраційним засобом стала пацифікація, що здесяткувала вірменський народ (Ще давніше у Туреччині вирізали масово греків та маронітів — християнський народець, який живе у Сирії). До ролі пацифікаторів курди підходили прегарно — зокрема вірменські погроми це їхне діло.

Курдійсько-вірменські зудари загострювало одно суспільне явище, а саме процес поселення частини курдів, що до того часу кочували. Як кочевики, не мали вони власної землі, тому поселюючися, забирали її вірменам, що доводило до постійних сутичок. Турки через пальці гляділи на погроми, вдоволені, що дві меншини взаїмно винищуються, зокрема, що революційний вірменський елемент вигибає. І то не обтяжуючи відповідальности турецького уряду. Не ми — мовляв — вирізуємо вірмен, вони гинуть у сутичках зі своїми сусідами.

Після війни національне обличчя Туреччини основно змінилося. Ампутація расово чужих арабських провінцій поділала на Туреччину корисно: на місце безобразної, анархічної монструальної імперії, „мусулманської Австро-Угорщини", як її звали, появилась республіка, суцільна під національно-расовим оглядом. Щоби радикально усунути корінь небезпечних конфліктів та внутрішньої слабости, нова турецька влада рішила очистити Малу Азію від чужоплемінного елементу. Греків, що заселювали чорноморські і зокрема еґейські береги, виміняв турецький уряд з грецьким на турків, що були грецькими громадянами. Цією оригінальною операцією зліквідовано дві меншини, два джерела неспокою і горя. Не така щаслива була доля недержавних вірмен: їх силоміць розселено по всій турецькій державі, так що вони на ділі втратили свою національну територію (зрештою релятивну, бо вже і до світової війни не було там вірменської більшости).

З хвилиною, як Туреччина стала національно суцільною державою, жандарм-пацифікатор став зайвий. Взагалі в упорядкованій, модерній державі, яка нічим не ріжниться від якоїнебудь европейської, не стало місця для хижацького племени кочевиків. Між модерною турецькою адміністрацією та курдійськими родами і племенами доходить до щораз то гостріших конфліктів.

Курди, які здавен-давна не любили турків, пориваються за зброю і підіймають повстання 1925 р., за 5 років знову. Боротьба зі завзятими войовничими верховинцями, у дикому скелистому терені, де туземець-партизан почувається куди краще ніж реґулярний вояк, не була легка. Турки з трудом здавили повстання; вони навіть мусіли просити Францію, щоб дозволила заатакувати курдів через Сирію. Та теперішнє повстання здається ще грізніше: 30.000 турецького війська не може дати собі ради з курдами.

Можна припускати, що ще довго затягнеться ця безнадійна, нерівна боротьба. Нерівна — бо якіж вигляди на перемогу має етнічна маса, що не вспіла ще вийти з племінного устрою і витворити почуття національної єдности, у боротьбі з модерною, взірцево упорядкованою державою? Хіба кусок середньовіччя, що його химерна історія залишила серед скель Курдистану, може мірятися з XX. століттям? Тим більше, що курди здається не можуть рахувати на підтримку ніякої зі суміжних держав, Іраку ні Персії, бо кожна з них має сама курдійську меншину. Треба брати в рахубу і те, що ці держави звязані з Туреччиною приязними взаєминами і зокрема близькосхідною антантою та пактом, що його цього місяця підписала Туреччина, Ірак, Персія та Афганістан у Тегерані.

Туреччина поборює курдійський сепаратизм з тим більшим завзяттям, що Курдистан, хоча бідний, має чимале ґеополітичне і стратегічне значіння, як вузол Близького Сходу, що в ньому сходяться кордони усіх мусулманських середньоазійських держав: Туреччини, Персії, Іраку та Сирії, яка небавом також веманципується. Присутність неоховстаних, войовничих курдів у цих сторонах небезпечна, бо їхнє повстання може перервати звязок між Туреччиною та її східними мусулманськими сусідами.

Наскільки в такому повстанню може бути дехто заінтересований, зясуємо собі, коли згадаємо, що у Близькосхідній Антанті згуртувала турецька дипльоматія під своїми впливами держави, якими Англія дуже цікавиться, у першу чергу з огляду на копальні нафти — та які силоміць вирвалися зпід брітійських впливів: Персія ще 1920. р., Ірак перед кількома місяцями.

Хто знає, де сходяться нитки нинішнього курдійського повстання, чи не є воно звернене проти турецьких впливів на Близькому Сході?

(гал.)

Успішний маневр національних військ під Мадридом.

Авас повідомляє: Артилерійський двобій на відтинку Наваль Карнеро минулої неділі тягнувся аж до ночі. Хоч національні війська не осягнули теренових здобутків, але всеж таки відділи ген. Вареля приневолили урядові війська відступити в кількох місцях. Це влекшить національним військам окружити Мадрид.

БУРҐОС, ПАТ. Ґен. Франко покликав до війська 19-літніх мужчин.

——o——

Конґрес Есперанта й українці.

Під увагу всім українським есперантистам!

Вже пятьдесять літ існує, розвивається й захоплює щораз ширші круги людей міжнародня помічна мова есперанто. Сьогодні при помочі цієї мови можна порозумітись з людьми в усіх частинах світа. Як у численних інших ділянках так і в есперантському русі стоїмо на сірому кінці. Нема ніодної книжки в есперантській мові, яка інформувалаб про український край і нарід, про його історію, культуру і стремління. Зі смертю есперантської газети „Ukraina Stelo" — „Зоря України" — не маємо постійного звязку з есперантським світом. Та заки видамо відповідну книжку й часопис, треба послугуватись листуванням чи то з товариствами, чи поодинокими особами. Особисте листування має ту вищість над пропагандивною книжкою, що книжки можна не читати, а лист, як щось безпосереднього, буває все прочитаний. На доказ наводимо деякі вимки з листів.

Італієць проф. Г. Ф. з Бресчія[1]) пише між іншими таке: „Думаю, що українська мова дуже подібна до російської, чи так? Чи також у теперішній українській мові викинено знак ъ, котрий був у передвоєнній російській азбуці? Дуже ціню російську літературу. Нічого, нажаль, не знаю про українську літературу, дуже хотів би почути дещо про неї. Скажіть мені, чи є які книжки про українську літературу у французькій, англійскій або німецькій мові — я радо куплю їх. Не думаю, щоби були есперантські переклади з української літератури." Дісташи бажані інформації, той сам професор ставить у другому листі такі питання: „Я читав, що радянський уряд признав укрінську мову державною, — чи думаєте, що Україна почуває себе тепер щасливою, чи радянська влада залишила Україні правдиву автономію?"

От що пише француз І. Р. з Люру-Беконне[2]): „Ваші інформації про український нарід дуже мене зворушили. Я вірив досі, що Україна є вільною республикою в Радянськім Союзі. З присланої карти бачу, що я зовсім фальшиво був поінформований. Я оцінював український нарід значно меншим і зовсім не в тих околицях. При творенні мирових договорів повинні були взяти під увагу сорок міліоновий нарід. Даючи волю Латвії, Естонії і іншим народам, повинні були признати її також українцям...

Баск Ф. Б. Г. Барріка[3]) подає в листі до мене зміст статті про Україну в незалежницькім щоденнику басків „Euskadi", при чому звертає увагу на заповідь Редакції обговорити порушені моменти у чергових статтях.

Як бачимо, при помочі есперанта можна інформувати чужинців про себе й довідатись про життя інших народів безпосередньо від них самих. Колишні українські урядові кола розуміли й доцінювали значіння есперанта. В 13-ому Конґресі Есперанта у Празі в серпні 1921. р. взяла участь офіціяльна делеґація України. Представник Дипльоматичної Місії У. Н. Р. в Празі Г. Бочковський промовляв, привитаний гучними оплесками, після представника саксонського уряду, а перед представником Союзу Народів П. Нітобе. Українські есперантисти-еміґранти взяли тоді поважну участь у праці конґресу та всіх його імпрезах і навязали дружні взаємини з цілим рядом визначних громадянських діячів ріжних країв і народів.

Від 7—15. серпня ц. р. відбудеться у Варшаві 29-ий Ювилейний Світовий Конґрес есперанта, на якому есперантисти цілого світа святкуватимуть 50-ліття появи й істнування міжнародньої мови есперанто. Це будуть роковини події, яка склалася у 1887. р. у Варшаві: тоді появилася книжечка п. з. „Міжнародня мова", якої автор підписався псевдонімом Д-ро Есперанто (звідки й назва цієї міжнародньої мови). Автором цим був лікар-окуліст д-р Людовик Лазар Заменгоф.

Чи і як українські есперантисти возьмуть участь у цьогорічнім конґресі — досі ніхто нічого не знає. Були вправді в газетах згадки, що до участи в конґресі зголосилося індивідуально щось коло 10-ти українців, але про якусь зорганізовану участь нічого не чути, хоч істнують у Галичині аж два українські есперантські товариства. Може з участю українців на есперантськім конґресі буде знову таке саме, як з участю у католицькім конґресі в Познані?

Тимчасом нам здається, що й есперантський конґрес це дуже добра нагода, щоб навязати звязки з широким світом і пригадати, що істнують українці. І тому кличемо заздалегідь до всіх есперантистів-українців, щоб не прогавили цієї нагоди!

Т. З—ий.

[1]) Лист з березня 1931.

[2]) Лист з жовтня 1933.

[3]) Лист з жовтня 1933.

Етичні підстави національних рухів та самоуправа,
як форма вияву.

Зміст реферату українського посла Зеновія Пеленського та білорусина о. А. Станкевіча на конґресі меншин у Льондоні.

Темою нарад другого дня конґресу національних меншин у Льондоні була справа „Пошана прав національних меншин основою співжиття европейських народів". Нарадам прислухувалося багато гостей та анґлійські і закордонні журналісти.

П. Георг Попов відчитав реферат представника білорусинів у Польщі **о. Адама Станкевича**, який не міг явитися на конґрес з відомих причин. У цьому рефераті автор розглянув етичні основи правних вимог національних меншин. Далі ствердив, що нарід є природним організмом і тому згідно з природним та божим правом повинен розвиватися без перешкод.

Зате провідною думкою реферату **пос. З. Пеленського** була самоуправа. Пос. Пеленський виказував на основі історії Анґлії, як дуже придається самоуправа, щоб на ній сперти керму і управу складних державних справ. Зокрема самоуправа надається до пристосування до національних меншин. Вони ще більше вимагають такої самоуправи, бо змагають до її найвищої

Ф. АЛЯХНОВІЧ. 15

7 літ на Соловках.

СОЛОВКИ.

Нові життеві умовини.

Над ранком побачили ми острів із стримлячими на ньому силюетами церковних веж: ми зближалися до таємничих Соловок. Лявіруючи між густо засіяними, меншими островами, „Нева" вплила до пристані.

Примістили нас у 13-ій сотні, в давнім преображенськім соборі (православна церква), який поділено в тій цілі на 3 поверхи. Розмістилися ми просто на підлозі, бо прич для нас не стало. Чергового дня цілу ґрупу вязнів, що приїхала з Міягу, з малими вимками, погнали на озеро Перт, знову на лісні роботи. До щасливих вимків належав теж автор цих рядків.

Острів Соловки має 17 до 28 км. проміру. Густо порослий карловатим, смерековим і березовим лісом, має коло 500 озер багатих у рибу. Деякі з озер за часів, коли на острові був православний манастир, получили монахи малими каналами, створивши таким чином водну комунікацію на цілім острові. Крім цього Соловки мали вузькорейкову залізничку, що лучила зі собою ріжні місця острову.

Краєвид прегарний, особливо восени, коли листясті дерева прикрасяться золотими барвами, світячи ясними плямами на тлі смерекової зелені.

Ловля риб у соловецьких озерах вязням гостро заборонена, бо в озерах годують більшевики ондатру, рід великого щура з дуже цінним сріблисто сірим футром. Ондатри живуть у воді й легко хватають за гачок закинений на рибу.

Центром соловецького життя є т. зв. „Кремль" — це є комплекс поманастирських будинків, окружених довкола грубим муром. Давні церкви, собори, келії монахів — усе перероблене на казамати, в яких приміщують вязнів. З пятьох воріт, що ведуть до тієї твердині, тільки одні ворота відчинені для вязнів, де в день і в ночі стоїть стійка, яка впускає і випускає вязнів тільки за перепусткою виданою владою.

Кремль разом із будинками, що його окружають, творить щось у роді самовистачального містечка, яке обслуговують ріжні, необхідні для більшої людської збірноти, установи. Отже є тут гарбарня, заложена ще за часів побуту монахів на острові, механічна фабрика, яка заосмотрює соловецькі кораблі в найконечніші металеві частини, електрівня, цегольня, кравецькі і шевські варстати, тартак, млин, гончарня, торфівня, хліборобське господарство, що з огляду на короткотривале літо родить тільки бульбу, капусту, ріпу і моркву. Збіжжя не доспіває. На берегах моря, в бараках мешкають рибалки, які доставляють адміністративному персоналові свіжу рибу і що найважніше, виїжджають на ловлю знаменитих соловецьких оселедців, яких теж тут солять, вантажать до бочок і висилають. Бо соловецькі оселедці призначені на експорт. Тільки вища соловецька адміністрація має право до цих „ласощів" — вязням не вільно.

Всі ці заведення і підприємства обслуговують виключно вязні: вязні є інжинірами, агрономами, управителями, книговодцями, майстрами і робітниками. Бо тут можна стрінути представників ріжних професій: професори, артисти, інжиніри, музики, лікарі, акробати, рільники, балетниці, робітники, священники, попи, мулли, старшини давньої російської армії, судовики царських часів, а крім них злодії, розбишаки, ріжного роду аферисти, проститутки, чекісти, хабарники і т. д.

Мало цього: більша частина сторожі складається з вязнів. Ледви кількадесять осіб творить т. зв. вільний нагляд, значить такий, що складається з людей неувязнених. Інші — це бувші чекісти або большевицькі військові, яких вислали за ріжні промахи до табору й виконують тут функції, що відповідають їхнім здібностям. Таксамісько, як вільний нагляд узброєні в кріси, так само одягнені в довгі совітські шинелі, з тою ріжницею, що на ковнірі замісць червоних відзнак носять чорні. І, треба признати, що ці невільні сторожі були гостріші, більше вимагали і були менше людяні у відношенні до своїх увязнених товаришів, як вільні сторожі. Бо на Соловках заведено таку систему, що кожний, хто мав якунебудь владу, гнобив своїх підчинених: десятник не мав милосердя для звичайного робітника, управитель підприємства був пострахом для підчинених службовиків. Кожний намагався заслужити, приподобатись начальству, зискати якісь полекші чи то у формі дозволу на мешкання в якійсь комірці при підприємстві, замісць у загальній, заблощиченій келії сотні, або дозволу купити собі якісь харчеві продукти, або — це найважніше — попасти на листу тих, яким скорочують речинець кари.

(Продовження буде).

форми, до власної держави. Опісля промовець спинився над поодинокими ділянками громадського культурного і господарського життя, що їх нарід може осягнути найкраще при допомозі самоуправи. Це торкається не лише територіяльних меншин, які мають сякий-такий доступ до самоуправи, але також до персональних меншин обєднаних у професійних, ремісничих, культурних і т. п. організаціях. Вкінці неостаннє місце займає теж Церква, що відограє велику історичну ролю не лише в релігійному, але також і національному житті українського народу.

РЕФОРМА ЛІГИ НАЦІЙ І ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

(1. резолюція Конгресу).

„Конгрес европейських національних меншин, познайомившись з питанням охорони національних меншин на свому XIII. зїзді в Льондоні стверджує, що приняті Лігою Націй гарантії у справі здійснення міжнародньої охорони національних меешин залишились майже не виконані і минулого року. Це тимприкріше для конгресу, що правне і фактичне знищення життєвих основ національних меншин посунулося наперед саме чи не з цієї причини. Конгрес стоїть далі, як і раніше на становищі, що мусить дійти до розвязки проблеми національних меншин у державах. Одночасно конгрес твердо переконаний, що міжнародне зобовязання держав і звязана з тим міжнародня охорона меншин при правильнім пристосуванні надається до того, щоби довести до таких розвязок у державах і таким чином відняти проблемі національних меншин дуже багато з його теперішньої гостроти. Тому конгрес звертається в інтересі заступлених ним національних груп, що начислюють 40 міліонів осіб, а в першу чергу в інтересі мирного співжиття народів взагалі з пекучим покликом до держав ради Ліги Націй, зокрема до В. Британії, занятися тим, щоби здійснено права національних меншин і щоби при нагоді реформи Ліги Націй подбати про дійсне наладнання і пристосування міжнародніх прав та міжнародньої охорони національних меншин.

Щож торкається шляху, на основі якого можна осягнути цю ціль, конгрес обстоює при сповненні національними меншинами своїх однодушно видвигнених домагань, що зводяться до діяльности і реформи Ліги Націй".

ВИТРЕВАТИ У СВОЇЙ ВІРІ..

(2. резолюція конгресу).

„Конгрес звертається з покликом до всіх европейських національних меншин не зниохочуватися культурною і господарською недолею, що настала наслідком жалюгідних метод боротьби проти їх природних і легальних домагань зберегти свою національність. Національні меншини повинні рішуче витревати у своїй вірі, що вкінці їхня справа переможе, бо вона є справою справедливости і життя. Повинні бути переконаними, що рішучим обстоюванням при своїх вимогах нової справедливої розвязки меншинних справ у своїх державах служать не лише своїй національности, але також здоровому, справедливому і тревалому ладові в державах, до яких належать.

Конгрес стверджує з вдоволенням, що залишилася приязна солідарність обєднаних ним народів не зважаючи на ріжнородність їх життєвих справ і положення важких часів та висловлює надію, що ця солідарність втримається як доказ, що взаїмна толеранція і пошана ріжних народів не є утопією.

В цій солідарности бачить конгрес оборону правильности шляху, що його вона намітила від початку і без хитань іде ним від того часу".

СТУДЕНТСЬКІ СПРАВИ.

СТУДІЇ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ У КРАКОВІ.

Виділ Української Студентської Громади у Кракові подає до відома всім, що в черговому шкільному році бажали би студіювати у Кракові отсі короткі інформації:

I. 1) **Ягайлонський Університет** (вул. Голембія 24) має виділи: а) **Теольогії** — з гр.-кат. теольогією для питомців з Лемківщини. б) **Права й Адміністрації** — студії тревають 4 роки. При виділі істнує: дворічна Школа Політичних Наук. в) **Лікарський** — студії тревають 5 років та один триместр. Обовязує вступний конкурсовий іспит. При виділі істнує: а) Школа Фізичн. Виховання — 3 роки; б) Школа Гігієністок (Школа Пеленгнярек і Гігієністек) — студії тревають 2 роки. Приймають по скінченні 6 кляс гімназ. г) **Фільософічний** — 4 роки. При виділі істнує: а) Фармація — 4 роки. б) Педагогіка — 1 рік — до приняття на педагогіку потрібно 3 роки університетських студій. г) **Рільничий** — 4 роки. При виділі істнує: а) однорічний кооперативний курс і б) дворічний огородничий курс. Оплата на всіх Виділах університету 200 зол. річно.

2) **Гірничі Академія** (Алея Міцкевича) має виділи: а) Гірничий; б) Гутничий. Ближчі інформації дає канцелярія деканату Гірничої Академії.

3) **Висока Торговельна Школа** — студії тревають 3 роки. Оплата річно 365 зол. Ближчі інформації дає секретаріят В. Ш. Г. — ул. Міцкевіча.

4) **Академія Мистецтв** (Пляц Матейкі). Студії тревають 4 роки. Обовязує вступний конкурсовий іспит. Оплата річно: 160 зол. Подання до II. половини серпня. По ближчі дані до секретаріяту Академії.

Крім того істнує у Кракові: 1. Школа готелярська — студії тревають 2 роки. Умовини прийняття: скінчених 6 кляс гімн. або рівнорядну іншу школу. Оплата річно 400 зол. 2) Школа декорації і мистецького промислу (Алея Міцкевіча). Школа має відділи: 1. різьбарський, 2. малярський, 3. графічний, 4. архітектури внутр., 5. текстильний. Студії тревають 5 літ. Вимоги: 17 скінчених літ, 4—6 кляс гімн. Обовязують вступні конкурсові іспити. Оплата річна 200 зол.

II. Кандидатів до всіх високих шкіл у Кракові обовязують вступні лікарські оглядини перед окремою лікарською комісією. Речинець оглядин оголосять своєчасно ректорати усіх шкіл у проспектах, що їх можна дістати за відповідною оплатою у секретаріяті кожної школи.

III. Кошти прожитку у Кракові пересічно 50 зол.; можливе навіть дешевше, залежно від здібностей і проворности кандидата. По ближчі інформації щодо студій, умовини приняття, речинця оглядин, вступних іспитів тощо слід звертатися до секретаріятів відповідних шкіл, або на адресу: Лапичак Тома, ст. мед. Ніжанковіце. Кандидати на лікарський виділ у свому власному інтересі повинні зголосити про намір студіювати медицину Виділові Української Студентської Громади в Кракові (Ягеллоньська 10/III п. Краків).

За Виділ У. С. Г. **Лапичак Тома,** голова.

Раби большевицького режіму.

У звязку зі закінченням будови каналу Волга—Москва, центральний викон. комітет СССР постановив випустити на волю 55.000 вязнів, що працювали при будові цього каналу за „працю повну енергії". Це свідчить, яке величезне число людей у Совітах позбавлене свободи, коли при будові одного каналу працювало понад 55.000 вязнів, то якеж в такому разі мусить бути загальне число вязнів у цілому СССР?

ФРІЦ ФОЙЛЕР

Магічне мило.

— Маю ледви доляра — ствердив Джек перечисливши готівку. — А ти кілько маєш, докторе?

— Менше більше два рази стільки — відповів я втішений. Коли чоловік скитається тисячі кільометрів по Америці як безробітний, ці два доляри — останки гонорару за вилічену корову — становлять мале майно. На їжу вистачить.

— На їжу? — обурився Джек. Останніх грошей не вільно видавати. Мусимо старатися заробити щось завдяки нашим капіталам. Будь ласка подовбай трохи у своїй інтелігентній голові.

— Може знайдемо в недалекім місточку працю — відповів, пригадуючи собі три тузини професій, якими за кілька останніх літ я займався.

— Перед нами лежить Акоида у стейті Кенсас. Числить ледви 3.000 мешканців — відповів мій американський приятель. — Коли шукатимеш праці, поліція викине тебе з міста. Маю кращу думку. Підеш тепер до міста і винаймеш там малий візок і коня на кілька годин. Думаю, що дістанеш усе те за доляра. Крім цього випарайся гострого ножа. Відтак вернешся на поле й будеш мене ждати. Автім, побачиш.

Здвигнувши раменами пустився я в дорогу і небавом вернувся я вже з візком на місце стрічі. Небавом надійшов теж Джек із великим клунком і казаном.

— Так, доктороцю, тепер прошу — озвався він до мене. Тут маєш за доляра свіже мило до прання. Покраєш його на малі куснї довгі й широкі 4 цм. Відтак кожний кусень завинеш окремо і складно в цей кольоровий папір.

— Може вкінці мені скажеш, що з того всього буде? — запитав я збираючись до праці.

— Гого! Наше патентоване магічне мило — відповів сміючись Джек — змиває найгірші плями. Ціна тільки пів доляра за штуку.

— Алеж ніодна людина не дасть тобі за те навіть сотика — спирався я. — Адже кожний схоче перше випробувати мило.

— Хай пробує — заявив американець з величезною самопевністю. Ти вже полиши це мені. Ти будеш тільки інкасувати гроші.

— А що ти приніс у казані? — допитувався я далі все ще не довіряючи його плянам.

— Дьоготь — відповів коротко Джек — вичистимо тепер оси нашого візка і висмаруємо на ново.

— Щоб ми могли швидше тікати? — докинув я обурений. Навіть мені не сниться. Не маю охоти познайомитися ближче з американською поліцією.

— Нісенітниці — воркнув Джек. — Довго не затримаємося, але коня й візок віддамо кому слід.

Я знав, що наше підприємство не може бути без закиду. Але кишки грали марша і рад-не-рад мусів я на все погодитися.

Діяльність нашого підприємства полягала на тому, що ми просто заїхали на ринок і розложили наш довар. Зручність з якою Джек „перероблював" людей, доказувала, що він уже нераз займався такими справами. Вереском, пригорованням, закликами й захвалами викликав заціклавлення серед прохожих і зібрав коло нас величезну юрбу людей.

— Нема на світі плями, якої наше патентоване мило не змилоб в одній хвилині — співав як із нот. — Вистане трохи зимної води, раз потерти милом і пляма щезне як камфора. Все за одних 50 центімів. Мої панство, тільки пів доляра за це восьме чудо світа. Прошу, хто купує?

— Напевне нема ні слова правди в його балаканні — воркнув хтось із гладачів.

— Що? — хвилювався Джек — Ви мені не вірите? Мій хлопче, — звернувся він до якогось хлопчини, що стояв серед цікавих — побіжи чудись і принеси горнятко студеної води. Чистої, студеної води — розумієш?

Коли я почув ці слова, почув що на мене виступили зимні поти. Якже він міг рішитися на щось такого.

Але сензація почалася щойно тепер. Чемно вклонившись попросив Джек якоїсь міщаночка хусточку від носа. Кількома швидкими рухами викрутив з візка колесо, яке блищалося в сонці верствою свіжо насмарованого дьогтю і потер хусточку дьогтть. Зі страхом дивився я, як біла хусточка замінилася в чорну шмату.

— Так, мої панство, тепер прошу вважати — говорив Джек, коли хлопчина вернувся з водою. — Газдиня за кілька годин не діпралась би цієї хусточки, зате я зроблю це при помочі магічного мила за кілька секунд.

Здивований побачив я, що Джек отвирає один із кольорових пакуночків, бере мило й милить хусточку. Відтак переправ її у воді і — чудо — хусточка блищала сніжно-білою чистотою. Глядачі були захоплені і коли на бажання спізнених глядачів Джек повторив свою пробу ще раз, випродали ми наш запас за нецілої пів години.

— Заробили ми 60 долярів — говорив Джек, коли ми віддавши візок і коні пустились у дальшу дорогу. Незлий заробок і легка праця!

— Справді — відповів я — але може вкінці виясниш мені, яким ти чином змив дьоготь при помочі звичайного мила й зимної води?...

— Школа, що ти стільки студіював — засміявся Джек — якщо ти був би докладно приглянувся, то ти був би запримітив, що я не смарував коліс дьогтем, лиш звичайним чорним милом, ти осле!

Не міг я на те погодитися, щоб я був ослом. Зате вважав я себе за — драбугу.

Пер. р. с

ПРАВНИЧА СТОРІНКА.

Завдання інспекції праці.

Робітниче питання в кожній сучасній державі таке важливе, що займає одно із перших місць у державно-адміністраційному апараті та творить цю ділянку суспільно-державницького ладу, яку слід завжди доповнювати щораз то новими законами і розпорядками. Конфлікти робітничої маси з капіталом бувають часто небажаним для держави явищем; це тло, на якому повстають конфлікти куди важливішого характеру, як сама боротьба кляс. Тому нині кожня держава, добре доцінюючи силу робітничої маси у громадянстві, намагається сама кермувати цими проблемами, що витворюються довкруги відношення робітника до працедавця, управильнювати їх та надати їм правні, бережені законом санкції. На те й істнують окремі міністри праці, яким довірено цей особливий ресорт та які дбають за здорові відносини в ділянці наємної праці.

У Польщі при міністерстві суспільної опіки істнує окремий департамент праці, що його завданням є охорона, інспекція і політика праці. Цей департамент та підлеглі йому уряди дбають про точне виконування і зберігання цілої низки законів та розпорядків, звязаних із поняттям наємної праці, зокрема стоїть він на сторожі розпорядку президента Річипосполитої з дня 14. липня 1927. р. про інспекцію праці.

Важніші постанови цього закону.

Інспекції праці, що є органом державної адміністрації, підчиненим міністрові суспільної опіки, підлягають всі заведення і підприємства, в яких визнають наємну працю. Вона покликана і обовязана сторожити над зберіганням та виконуванням законів про охорону праці, головно-ж охорону життя і сил працівників, над зберіганням добрих обичаїв в умовинах праці, в договорі про працю, у збірних договорах праці і т. д. Має дбати та управильнювати правильники і час праці, дбати про святочні дні, відпустки, про працю малолітніх, яким повинна забезпечити загальне і професійне навчання, провірювати працю жінок та виконувати нагляд над робітничим представництвом.

Незалежно від цього інспекція (інспектори) праці бере участь разом з іншими властями в розпорядках, що відносяться до дозволів на будову або перебудову промислових заведень з огляду на безпеку й гігієну праці, обвинувачує перед окружними судами за непошанування постанов про охорону і час праці та співділає разом з іншими чинниками (старостовм, воєвідством) у поладнуванні конфліктів праці (розємство).

Органами інспекції праці є: районові інспектори праці, окружні інспектори праці, спеціяльні інспектори праці та головний інспектор праці і підінспектори праці, інспекційні лікарі й асистенти.

Районові інспектори праці (і підлеглі їм підінспектори) виконують на терені своїх районів (на які складається кілька повітів) доручення й обовязки по думці постанов розпорядку про інспекцію праці та видають накази і рішення у справах, застережених до їхнього вирішення. Вони підлягають безпосередньо окружному інспекторові праці, як другій інстанції, що наглядають над діяльністю районових інспекторів праці у своїх округах. Окружні інспектори праці підлягають головному інспекторові праці, який безпосередньо вже відповідає перед міністром суспільної опіки. Головний інспектор праці є службовим зверхником підлеглих собі органів інспекції праці. Врешті начальну владу в інспекції праці творить міністр суспільної опіки.

Підінспекторів праці покликують в цих районах та округах, де з огляду на ріжнородний обсяг ділання виявиться це необхідне. Вони підлягають службово тим інспекторам, при яких урядують, та виконують усі чинности, довірені їм з обсягу інспекції праці, користаючи з управнень, що прислугують районовим інспекторам праці.

На інспекційних асистентів покликують тих кандидатів, що мають найменше 5 років робітничої практики. Вони мають співділати з органами інспекції праці в нагляді над зберіганням постанов про охорону праці в заведеннях та підприємствах, підчинених інспекції праці.

Інспекція праці у Сх. Галичині

Міністр суспільної опіки своїм розпорядком з 20 лютого 1928 р., виданим у порозумінні з міністрами хліборобства та промислу і торговлі поділив територіяльно Польщу на округи і райони. Цілий терен Галичини належить до VIII. **округи** з осідком у Львові (площа Смольки 3.). До цієї округи належить: **район 42 з осідком у Львові** з повітами: Львів-місто і Львів-повіт, Бібрка, Городок, Яворів, Мостиська, Рава Руська, Сокаль та Жовква. **Район 43 з осідком у Дрогобичі** з повітами: Турка, Дрогобич, Лісько, Рудки, Самбір, Старий Самбір і Сянік. **Район 44** з осідком у **Перемишлі** з повітами: Березів, Добромиль, Ярослав, Кольбушова, Кросно, Любачів, Ланьцут, Ніско, Перемишль, Переворськ, Ряшів, Стрижів і Тарнобжег. **Район 45 з осідком у Станиславові** з повітами: Богородчани, Городенка, Коломия, Косів, Надвірна, Станиславів, Снятин і Товмач. **Район 46** з осідком у **Стрию** з повітами: Долина, Калуш, Рогатин, Сколе, Стрий та Жидачів і врешті **район 47** з осідком у **Тернополі** з усіма повітами тернопільського воєвідства.

Накази інспектора праці.

Інспектор праці може видавати накази, які можуть бути карні за нарушення постанов про час праці, недотримання зобовязань супроти органів інспекційної влади, за неприявність, невізвання інспектора та неуділення вияснень і відповіди на письма та запити інспектора і т. д. Від наказу інспектора прислугує покараному відклик до переведення адмін.-карної розправи, у висліді якої видається оречення. Його можна заскаржити до окружного суду, що рішає остаточно про дану провину. Найбільше карно-адміністраційних справ переводить інспектор у звязку з непошануванням закону про час праці (заставлювання робітників працювати більше ніж 8 годин денно або в неділі і свята римо-кат. обряду й державні) на основі донесень поліційної влади та окремих професійних робітничих організацій.

Інспектор праці видає ще технічні накази або поручення, що їх можна заскаржувати до 14-ти днів до окружного інспектора. Видає його на основі зладженого підчас візитації промислового заведення в випадку, коли в заведенні не придержуються постанов про охорону праці, безпеку життя, гігієну та моральність.

Посередництво.

Дуже важну ділянку займає в обовязках інспектора праці посередництво в полагоджуванні конфліктів робітників з промисловцями, власниками підприємств та промислових заведень. Особливо в теперішних часах, коли робітник приневолений шукати собі належної йому пошани та умовин життя, вічні конфлікти не сходять сливе з бюрка інспектора праці. Економічні домагання (підвишка платні), домагання підписати збірний договір праці і забезпечення інших, корисних для робітників умовин, це підклади вічного ферменту і напруження між капіталом та працею, які часто-густо перетворюються у форму страйку. Інспектор праці на бажання одної зі сторін скликує конференції, на яких представники робітників та працедавці за його посередництвом шукають спільної мови та узгіднюють свої домагання. У великій більшости такі конференції доводять до успіху: робітники годяться з промисловцями та списують спільний договір. Інколи підчас самого вже страйку ділання інспектора праці необхідне

Рільні робітники.

Окремий закон з 1. серпня 1919. р. постановляє про ліквідацію збірних конфліктів у хліборобстві. До цього покликані окремі рільні розємні комісії, що урядують під проводом інспектора праці з участю відповідної кількости представників рільних робітників та працедавців. Ці комісії устійнюють умовини праці і платні рільних та лісових робітників на кожний службовий рік зокрема.

19-та стаття того закону каже про окрему розємну комісію, що покликана поладнувати дрібні та індивідуальні спори у хліборобстві. Сюди належать цивільні скарги рільних робітників за недотримання умовин платні за сповнену працю в характері форналя, строжа, пастуха, доярки, двірського ремісника, гуменного, гаєвого або сезонового чи денного робітника. Інспектор покликує таку розємну комісію на кожний повіт, що складається з нього та по одному представникові робітників (робітничих, професійних союзів) та працедавців. Ці комісії, що на місяць урядують по 2—3 рази в кожному повітовому місті, полагоджують скоро безліч дрібних, але важливих для робітників справ, а найважніше — даром, бо процедура перед комісією безплатна. У цій же ділянці інспектор праці має право візитувати службові мешкання двірських робітників, особливо з огляду на гігієну та здоровля і моральність.

*

Отже завдання інспектора праці незвичайно важке і складне. Влучно сказав головний інспектор праці на одній із персональних конференцій, що інспектор праці мусить бути інжиніром, правником, лікарем в означеному напрямі виховаником та добрим адміністраційним урядовцем...

Евген Ткачук,
с. о. підінспектора праці.

Картель продуцентів папи розвязаний.

Міністерство промислу і торговлі розвязало рішенням з 17. ц. м. картель продуцентів папи, що його створили у Бидгощі 16. березня ц. р. такі фірми: 1) Фабрика дахової папи „Імпреґнація“ у Бидгощі, 2) „Браття Фішер“ у Торуні, 3) „Венке і Дідо“ у Грудзьондзу, 4) „Матеріял Будівельний“ у Глині, 5) Теріндустрі у Данціґу, 6) Ґебрідер Шрірлінґ у Гогенштайн, і 7) Брунон Шляйфер у Сьлівеці над Вислою. Членами картелю були краєві фірми і німецькі з Данціґу.

Картель як „подвійна спілка“ мав власні бюра у фірмі спілки з обмеженою відповідальністю під фірмою „Союз продуцентів смолевої папи“ у Бидгощі. Згідно зі статутом спілка мала управильнювати збут продукованої спільниками смолевої папи і смолевих продуктів та посередничити при закупні сирівців і при інших трансакціях між спільниками та третіми особами. Одночасно спільники заключили другу спілку (що не була правною особою) на необмежений час, щоб нормувати і контролювати продукцію, ціни та умовини збуту на цілім польськім митнім просторі. Крім того цей договір призначував контингент збуту для поодиноких членів картелю. Отже картель управильнював не лише збут, але також умовини продукції і продажі та ціни. Таким чином картель підбив ціни смолової папи від 15—20 відсотків, а ціни смоли на 13 відсотків. Не слід забувати, що папа і смола є інвестиційними артикулами, що їх купують здебільша селяни, яких покупна сила дуже впала. Щоб піднести інвестиційний рух та втримати ціни папи і смоли на можливо низкім рівні, міністр промислу і торговлі розвязав згаданий картель.

Зачислювання грошей на податки

ЗГІДНО З ДОМАГАННЯМ ПЛАТНИКА.

Міністерство скарбу письмом з дня 13. квітня ц. р. Д. III. 3818/4/37 вияснило, що скарбова каса обовязана зарахувати вплачений податок так, як того домагається дотичний платник, нпр. господар має незаплачений залеглий податок, кошти упімнення, екзекуції і т. п. Коли вплачує особисто або пересилає поштою і виразно зазначує, що платить грунтовий податок за 1937 р., то скарбова каса має записати і зарахувати як грунтовий податок за 1937 р., хочби були будькі там залеглости чи кошти, бо так каже постанова т. 3-ої §. 18 обовязуючих рахунково-касових постанов для кас скарбових урядів (Урядовий Дениик Міністерства Скарбу ч. 9. поз. 178 з 1935. р.). Це має значіння для платника, бо звичайно є полекші у сплаті залеглостей, що залежать від плачення нових податків.

Одначе якщо платник виразно не зазначить, який податок платить і за який рік, тоді скарбова каса зараховує при плаченню безпосередніх податків, спадкового податку і від дарови зн у такому порядку: насамперед стягає на екзекуційні кошти, опісля кари, числячи від найбільш залеглої, щойно вкінці на податок.

Платник може домагатися устно або на письмі (є вільне від стемпля) вияснень, а скарбова каса обовязана письменно дати вияснення щодо способу і дати зачислення вплаченої суми за посередництвом П. К. О.

І. Л.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Електрична небезпека.

Силу електричного струму міряють т. зв. вольтами й амперами нпр. так, як тягар кільограмами і т. д. Електротехніки кажуть, що електричний струм, що має кількасот вольтів і натугу одної десятої ампера є безумовно смертельний. Одначе дійсність не погоджується з тією правдою. Оглядали смертний випадок, що його спричинив струм на 60 вольтів, одначе було теж і декілька випадків, де електричний струм зі силою 220, 400, 2.000 а навіть 10.000 вольтів майже нічого не пошкодив пораженим. Відомо, що проводів (дротів, що ними переходить електричний струм) ніяк не можна доторкатися (зокрема мокрими пальцями). Одначе оповідають, що один монтер „пробував" язиком провід із 220-вольтовим переміниим струмом, щоб пересвідчитися про його приявність. Це просто неймовірне!

ПРИГОДА ЕЛЕКТРОМОНТЕРА.

Один електромонтер в Тиролі мав направити провід із дуже сильним струмом. Заки поліз на стовп, велів, щоб йому дали письменну посвідку, що на той час, як він направлятиме, перервуть електричний струм („вилучать"). Опісля він забрав зі собою ніж безпеки та поліз по стовпі нагору. Там прикріпив себе поясом та бажаючи щераз упевнитися, чи вилучили струм, доторкнувся проводу. Недбалий робітник у електрівні забув вилучити струм і згаданого електромонтера струм відштовхнув так сильно, що він аж повис на поясі. Він негайно зліз зі стовпа й вилаяв недбалого робітника. Струм мав тоді 10 тисяч вольтів!

НЕОДНАКОВІ УМОВИНИ.

Просто неймовірний був випадок одного 16-літнього хлопчиська, що жартами поліз на стовп і вхопився за провід, куди біг струм з 35 тисячами вольтів! Він справді дуже „попарив" собі обі долоні та впав зі стовпа, одначе навіть не втратив притомности. Виходить, що одного вбиває вже струм зі 60-ти вольтами, а іншому й 2 тисячі вольтів нічого не зробить.

Всетаки можна зовсім певно ствердити, що електричний струм зі силою понад 50 тисяч вольтів є вже безумовно дуже небезпечний.

ЗАВЖДИ ТРЕБА РЯТУВАТИ.

З уваги на те, поражених електричністю треба завжди рятувати. Один 10-літній хлопчина майстрував щось біля погано ізольованої елек- Приявні батьки десять хвилин пробували його рятувати, аж урешті вирішили, що хлопець не живе. Поклали його на ліжко. Випадково зайшов туди ветеринар. Він почав негайно робити хлопцеві штучне віддихання. За годину хлопчина віджив.

Зновуж одного інжиніра поразив у лице струм з 35-тисячами вольтів. Він упав на землю. Дві години пробували його рятувати, одначе надаремне. Врешті зателефонували до централі, що тіло інжиніра вже стигне. Управитель централі велів далі робити інжинірові штучне віддихання. Аж за три години заходів біля пораженого, цей віджив.

ЗДОГАДНА СМЕРТЬ.

Коли в цих випадках, та в багато інших, (пораження громом) грізні явища позірної смерти щезли, то треба догадуватися, що поважні та важні обяви пораження не є ушкодженнями то є тіла, тільки немов забуреннями в організмі. Всі обсервації підтверджують, що навіть при найважчих обявах пораження електричністю маємо до діла зі забуреннями, що їх можна вповні вилічити. Виходить, що при пораженні електричністю маємо до діла з позірною смертю, що її спричинюють забурення в тілі, коли їм завчасу належно не запобігти. Пораженого електричністю треба завжди рятувати пильно.

—o—

Будинок смерти.

НЕСАМОВИТЕ ЖИТТЯ У ФАБРИЦІ ЗБРОЇ.

— Коли я перший раз переступив поріг фабрики муніції, — оповідає один робітник — вона навіть доволі приємно вразила мене. Я жалів тільки, що вона була задалеко від Буенос Айрес і що не можна було після праці забавитися в місті.

Першої днини я був вільний і міг оглянути фабрику. Вона лежала у великому парку-городі, де росли пальми. Будинки не були тут цікаві. Були вони невеличкі й осаджені глибоко в землі, наче гриби. Розміщені вони були далеко один від другого, а поміж ними були великі земні вали.

НАПИСИ.

Навкруги фабрики був високий, подвійний мур, що біля нього сторожили вартівники. Прикре враження йшло від таблиць, що їх було видно на кожному місці. На цих таблицях були написи: „Не вільно курити!", „Не запалювати вогню!", „Вогонь погрожує тобі й тисячі людей!" і т. і. Це зразу пригадувало, що я в найбільшій фабриці динаміту на землях Південної Америки.

Я був тут новою людиною й усе мене тут цікавило.

ЦВЯХ У ЧОБОТІ

Коли я починав свою службу, то мене попереду зревідували в окремій кімнаті. Там відібрали в мене ніж, ключі й усякі металеві предмети. Один урядник оглянув моє взуття й дбайливо перевірював, чи цвяхи в підошвах є докладно забезпечені. Коли вони вистають, то треба взувати фільцові капці. Один робітник оповів мені, що саме зприводу цвяха в підошві трапилася була тут найбільша досі експльозія (вибух). Якось раз пролунав алярмовий сигнал і всі робітники стали тікати. Знечев'я один робітник поховзнувся зприводу цвяху в підошві. Повстала маленька іскра, що вистарчила, щоб ціла комора вилетіла в воздух. З 70 осіб, що були в тій коморі, не можна було згодом найти навіть сліду.

НЕСАМОВИТИЙ КАЗАН.

Сорокового дня після того, як я став працювати в тій фабриці, мене перенесли до т. зв. відділу нітрогліцерини (вибуховий матеріял куди більше небезпечний від динаміту).

Звичайно називають цей відділ „салею смерти", бо незважаючи на найбільш новітне улаштування, не можна забезпечитися перед випадками, що тут доволі часто трапляються. Праця тут дуже легка, одначе треба до неї залізних нервів. Робітники приносили сюди згущений і вимішаний сірчаний і сільний квас у окремих посудинах із твердої гуми. Цей плин виливали до великого казана (кітла). Згодом виливали туди ще 250 кільограмів найчистішої гліцерини, а машини починали автоматично мішати те все. Найважнішим питанням була тут контроля температури. Було тут біля двадцять автоматичних термометрів. З казана ішли рури. З тих рур виходила пара. Окремі доглядачі стежили за тою парою. Коли вона ставала дещо червоною, алярмові дзвінки й сирени негайно повідомляли про небезпеку. Тоді люди поквапцем пускалися тікати до окремого, бетонового, підземного схову

БІЛЯ ПІДОЙМИ.

Мені вказали якусь підойму в стіні й повчали:

— Ви будете ввесь час держати руку на кій підоймі. Вам не вільно залишити її навіть на хвилину. Коли почуєте алярмові сигнали, вам треба надавити на підойму та негайно що-сили тікати. Від вашої моторности залежить ваше життя, та життя 70 ваших товаришів!

Якось раз ми всі схвилювалися без найменшої причини. Бож усе йшло нормально. Робітники принесли в гумових посудинах 1600 кільограмів згущеного квасу, що його треба було змішати з гліцериною. Ця робота тривала 30 хвиль. Про її покінчення повідомляла машина тихим дзвінком. Я стояв із рукою на підоймі та зорив по салі.

ТРИВОГА.

Очевидно, підчас мішання нітрогліцерини витворювалася температура, що не повинна була переходити 33 ступні. Звичайно стрілка вагалася між 25 і 23 ст. Після тридцяти мінут кидали до казана цілі маси вазеліни, що мала очистити нітрогліцерину від зайвих квасів.

Саме підчас цьої роботи загомоніли знечев'я алярмові дзвінки та сирени. Це мабуть вартівники біля рур запримітили червону пару.

Я негайно повернув підойму й пустився щосили тікати. Я хіба ще ніколи ось-так швидко не біг. Я штовхав подорозі товаришів. Врешті ми перебігли довгий коридор і опинилися в бетоновому схові. Один, двох, трьох... одинацятьох... Були всі.

У СХОВІ.

Провідник дружини робітників поглянув на годинник зі секундником. В мене билося серце, наче молотом „валило". Десять секунд, двадцять... тридцять!... мінута... півтора... Далі тиша... Врешті дві мінути... Мішанина з казана вилилася в землю й саля вже була безпечна. Вибух не наспів. Перші ввійшли до салі інжинери й стали перевірювати причину тривоги. Поволі посходилися й робітники (теж і з інших відділів). Інжиніри робили досліди в нітрогліцериновій салі, а нас, робітників із тої салі, звільнили на той день, щоб наші нерви заспокоїлися. На другий день пішла знову звичайна праця.

—o—

Багатство в кишені.

Сорок літ тому виїхав із Мадярщини до Америки льокай Мікляш Сентеш. В Америці не знайшов ні копалень золота, ні мішків із долярами, як про це нишком ще в батьківщині мріяв. Все таки одержав він там добру „посаду" в міліонера Віліяма Форста. Сентеш став камердинером Форста.

Минали літа. Старий Форст полюбив Сентеша за його вірну службу й дуже шанував його. Бо й справді Сентеш заслужив собі був на те

ВІДЛЮДОК.

Згодом Форст повдовів, а відтак утратив ще й свою дочку, що її дуже любив. Ця пятилітня дівчинка, в хвилині, коли не було нікого біля неї, підпалила на собі плаття й згоріла живцем. Смерть дитини дуже поділала на Форста. Він став диваком та відлюдком. Покинув своє мешкання й став жити на тісному горищі своєї величавої палати в Брукліні. З тої пори він стрічався тільки зі Сентешем, що став його довіреним.

СПАДЩИНА.

Минулої зими Форст занедужав на грипу й по кількох днях помер. Ціле своє майно він записав на добродійні цілі, а Сентешеві залишив тільки свій надниищений щоденний одяг. Всі дивувалися, бож гадали, що Форст гарно винагородить вірного Сентеша.

Та Сентеш не нарікав на свого пана. Він дбайливо зложив Форстів одяг та сховав його в своїй скринці.

Десь за кілька місяців він випадково запримітив щось твердого в кишені Форстового одягу. Виявилося, що це був портфель. У ньому були цінні папері (акції) на 200 тисяч золотих та 40 тисяч долярів у коверті.

ОФЕРТИ.

Вістка про Форстів одяг із тисячами дуже швидко розійшлася між знайомими покійного міліонера. Наспіли з усіх боків оферти до Сентеша. Декілька міліонерів бажали собі, щоб Сентеш пішов до них на службу. Одначе Сентеш не погодився на ніяку оферту. Він заявив, що хоче вернутися до батьківщини та зажити десь там у тихій хатині з городом

—o—

ОЗЕРО ПРОПАЛО В САСКАЧЕВАНІ.

Доказом повільного переходу частини Канади на пустинну полосу наслідком кількалітньої посухи є найновіші звідомлення про озеро Джанстон, положене на полудне від головної сіпіярської залізниці в Саскачевані.

Це озеро славилось роками як місце гнізд для міліонів диких качок і гусей. Озеро Джанстон донедавна було найбільше в південній половині Саскачевану, його довжина мала 25 миль, ширина 11 миль, покриваючи терен 275 секцій землі.

Тепер це озеро виглядає на плитку баюру через яку можна переїхати автом з півночі на полудне. Кажуть, що до кінця липня озеро зовсім висохне. Дно озера покрите солянкою, яку вітер здуває на поля і завдає фармерам нову мороку.

Подібно кожного року тратять воду озера в Альберті, хоч не так швидко як озеро Джанстон.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

З ПРИРОДИ І ЖИТТЯ.

Таємний вплив місяця на життя.

Від початку людства непокоїв людину вид срібного лиця місяця, що розсипає дивне лагідне світло в тиху ніч. Первісна людина чула якусь дивну трівогу перед тим загадочним для неї небесним тілом, яке викликувало в неї якийсь таємний жах і віру в божеську силу місяця. Довгі віки грав місяць велику ролю у ріжних віруваннях, леґендах та казках. Наука новіших часів насміхалась немилосердно зі сильної віри людства, цілої землі та усіх народів у вплив цього таємного нічного небесного світила на деякі прояви життя живих сотворінь та людей.

Одначе тепер у науці проявляється зворот до розсліджування таємних, незнаних для нас ще науково, позаземських впливів, що діють на життя нашої планети від інших частин безмежнього всесвіту. Наука щойно у початках цих дослідів, одначе офіціяльна наука признала вже вплив всесвітніх сил та перемін на життя нашої планети. Тепер вчені поважно досліджують такі прояви діяння космічних сил на життя людей та інших живин на землі, як напр. сонишні плями, космічне проміння, що приходить на землю з далеких видних і невидних зір та ін.

Щодо впливу місяця, цього найближчого небесного тіла, звязаного долею тісно і нерозлучно з нашою землею — на землю, то загально відомим і признаним є вплив місяця на води нашої землі, що зазначується припливом і відпливом вод усіх морей та океанів нашої землі. Колиж місяць має таку велику силу, що змушує до руху безмежні маси води нашої землі, то чомуж льоґічно і послідовно не приняти, що він впливає на обіг крови людей і звірят, і віджитвчі соки рослин? Вслід за цим піде і могутній вплив місяця на ціле тіло й душу, що прецінь є в тіснім звязку з кровю та її обігом.

Під чаром місяця.

Що згадані погляди і здогади не залишені правдивої, доказової підстави, свідчать хочби приклади з життя звірят. У полудневих теплих морях живе оригінальна порода морських звірят т. зв. пальольо, що на вигляд подібні до довгастого, грубости людського рамени, мішка. Тузимці вважають їх великим присмаком, бо дають дуже ніжне в смаку мясо.

Життя того звіряти стоїть у дивнім звязку з місяцем. У жовтні й листопаді, коли на полудневих морях багато чистих місячних ночей, випливає на поверхню моря невидний в інших випадках пальольо цілими масами. Хвилі моря заселені тими звірятами. У такі ночі випливають рибалки на море і збирають легко пребагаті жнива. Той магічний вплив місяця на пальольо є такий сильний та непереможний, що вони і в неволі, замкнені в темних акваріях, де не заходить ні один промінчик місячного світла, випливають підчас повні місяця на поверхню води, немов жене їх до того якась могутня непереможна сила, та сама, що й витягає на поверхню води з морських глибин міліони їх побратимів на вільних полудневих морях.

Життя рослин між новиком і повнею.

Крім згаданих пальольо також інші звірята підпадають якомусь дивному чарові місяця. І рослини не байдужі на таємну міць місячного проміння. Потверджують це довголітні досліди у славнім Інституті Ґетеанум. Тамошні дослідники ствердили, що насіння рослин, які засаджено в часі зросту місяця (між новиком і повнею) росли та розвивалися гарніше і здоровіше, ніж рослини, засаджені підчас зменшування місяця (між повнею і новиком). Їдальні рослини, що були засіяні до повні місяця були смачніші та більш соковиті, ніж інші. Між звірятами бачимо таємний вплив місячного світла не лиш на екзотичних пальольо з полудневих теплих морей, але і на наших звичайних собаках. Кожний мабуть бачив і чув, як пси „виють до місяця". Вони деревіють, їх зіниці широко отворені та вліплені у срібне кружево місяця; так виють годинами і забувають при тім про свою вартівничу службу.

Подібно поводяться і вовки; часто в місячну ніч лунає по околиці їх жахливе виття. Також і на котів має сильний вплив місячне світло; вони зовсім лініють та шаліють від нього.

Місяць і людське тіло.

Здавен-давна приписують люди цифрі „7" якесь містичне значіння в житті людини. Ця цифра є нічим іншим, як числом днів у тижні, числом, в якому менш-більш відбуваються поодинокі фази місяця. Той вплив найвиразніший в житті жінки, якої організм переходить постійний щомісячний період. Звязок періоду з місяцем потверджують досліди одної з німецьких жіночих клінік, де два лікарі, що спеціяльно занялися квестією, коли найбільше виступає період у жінок, ствердили, що саме при нові є найбільше насилення жіночого періоду. Цей прояв виступає головно дуже виразно в жінок диких племен, де життя пливе первісним, невикривленим ані в змінюванім цивілізацією, руслом. Там, майже в усіх жінок племени, період виступає разом з новом місяця.

Невільники срібного світла.

Від прадавніх часів є великою і таємною загадкою для усіх людей т. зв. люнатизм — чи то мандрівка в місячну ніч підчас сну. У таких людей т. зв. люнатиків місяць діє з якоюсь непереможною силою; він бере у свою владу їхній нервний уклад і приневолює їх до таких вчинків, яких на яві, при повній памяти вони ніколи не робилиб.

Місячне світло діє головно при повні місяця на люнатиків найсильніше; воно витягає їх з ліжок і приневолює до карколомних мандрівок, часто по ґзимсах і стрімких дахах. Загально відома річ, що коли хтось бачить люнатика в такій грізній ситуації (на краю даху тощо) не повинен счиняти крику, щоб його раптом не пробудити, бо тоді причинний, нагло збуджений, стратить голову на вид свого жахливого положення і провалиться вниз.

Загадка, як діє і впливає місяць на нервову систему людей до тієї міри, що робить із них своїх безсильних, сліпих невільників, ще не розвязана, хоча кожному ясно, що такий вплив є. В кожнім випадку причинними можуть бути лиш люди з хоробливо побудливою нервною системою; у здорових це явище рідке. А й на здорових місяць має дивний вплив створюючи дивні, такі інші від денних, психічні враження і настрої і визволюючи з людської душі її поетично-романтичні елементи.

Б. Г-й.

Отрута в їді бджіл.

В останніх роках лікарі зацікавилися лікувальним впливом їді бджіл, що проявляється головно в ревматичних схорінням. В народнім лічництві бджільну їдь знали вже давно, від непамятних часів. У звязку з уведенням бджільної їді до офіціяльного лічництва, лікарі зацікавилися і хемічним складом нового ліку, щоб дослідити, які саме його складники мають лікувальну силу.

Проби на звірятах (себто т. зв. біольоґічні проби) виказали, що їдь бджіл не байдужа для живого організму, бо розпускає у більших давках червоні тільця крови, обнижує тиск крови та надмірно побуджує рух кишок. Хемічна аналіза їди бджіл показала, що в ній є т. зв. тринтофан, що входить у склад білка, ґліцерина, пальмітинова кислота (квас), фосфорова, маслова, а також хемічні сполуки подібні до т. зв. сапонін, значить хемічних сполук, що піняться у водній посудині.

Цьому останньому складникові бджільного ліку і приписують лікарі лікувальну силу. Подібні складники можна найти і в їді вужів і кантарид (еспанських мух).

Одначе найсильнішим може складником бджільної їди — це ґістаміна. Ґістаміна повстає також і в кормовім проводі людського організму при розпаді білкових страв, головно мясива. Коли дана людина має нпр. запертя, тоді ґістаміна замісць виходити з відходами на зовні, всисається до крови і спричинює сильні болі голови, відомі добре хорим на обструкцію.

Лікування (головно затяжного) ревматизму бджільною їддю є щойно в початках. Всеж таки його вже переводять, а деякі фармацевтичні фабрики вже випустили препарати з бджільної їди до вщіскувань, так що уже хорий не потребує давати кусатися бджолам.

——o——

ЩО ДАЄ ЛЮДИНІ ЛІС?

Господар на селі каже: Ліс дає найліпший, легкий до обрібки матеріял на домові меблі і господарське знаряддя, „і на стіл і на кіл", дає дрова на опал, листя на підстілку.

Правда, щораз більше входить в ужиття цегла, залізо, вуголь, але таки без дерева людина не моглаб обійтися.

Ліс — то оселя всякої пташні, а птахи не тільки уприємнюють нам життя; вони крім того наші великі союзники у боротьбі з комашнею, що нищить дерева лісні, овочеві та управні рослини. Ось нпр. шпаки найліпше нищать хрущів, дятелі, щиглі, дрозди живляться головно комахами та їх яєчками і годують ними своїх малих. Поля окружені лісом мають більше вогкости, мають багато затишку та охорони від вітрів і тому більше родять.

Лікар каже: Ліс — це скарбниця здоровля. Він не лиш очищує повітря і злагіднює клімат, але й додає сил, зміцнює людину; — ліс це найліпше місце відпочинку.

Сухі шпильокові ліси повні запаху живиці, це найліпше місце для хорих на легені.

Ліс дає нам гриби, що є дуже вартісним складником поживи, навіть в зимі, а дає їх безплатнто, бо вимагає тільки малого труду збирання. Ліс дає нам ягоди, в яких є багато дуже вартісних для організму людини складників, як нпр. вітаміни, ріжні соли та інші складники, якиу мало в інших споживчих продуктах.

Тому хто не може собі позволити на гори і море, нехай їде в ліс.

——o——

ПОДРОБИЦІ ПРО ЛЮДИНУ.

Дві третини нашого серця лежать у лівій, а одна третина в правій половині грудної клітки.

•

Статистика вказує, що в муринів частіше родяться близнюки, ніж у людей білої раси.

•

Найменше води зпоміж усіх органів людського тіла мають кістки та товщ; найбільше кров і мязи.

•

Нежит носа є одною з найнепопулярніших та дошкульних недуг. Англійці мають свій випробуваний спосіб на те, як охоронитися перед нежитом: треба якнайбільше перебувати на вільному повітрі, ходити щодня на прохід, часто вітрити помешкання, носити непромакальні черевики та їсти багато овочів і ярини. Матеріял одежі не має бути ні за рідкий, щоб не допускати зимна, ні за густий, щоб дати змогу шкірі віддихати.

•

Найважнішою поживою людини і кожного живого сотворіння є повітря. Які складники повітря і в якій мірі зуживає людина, видно з їх ріжниці у повітрі вдиховім і видиховім. Повітря вдихове має: 79,02 проц. азоту, 20,94 проц. кисня, 0,04 проц. двоокису вугля. Повітря видихове має: 79,527 проц. азоту (+), 16,033 проц. кисня (—), 4,380 проц. двоокису вугля.

•

Обчислили, що одна пересічна клітина людського тіла важить одну чотиримільйонову частину ґрама, т. зн. що на один ґрам треба аж головокрижного числа 4 міл. клітин.

•

Коли повітря має теплоту 20° Ц., тоді наше наге тіло почувається добре; але коли ми ввійдемо до води з тою самою теплотою 20° Ц., тоді нам зимно, бо вода, противно як повітря забирає організмові багато води, бо є ліпшим провідником тепла, ніж повітря.

——o——

З ЖИТТЯ ЕКЗОТИЧНИХ КРАЇН.

— Пустиня Сагара є майже така велика, як ціла Европа: займає 9,845.000 км.

— Найбільший на світі брилянт — це „Келлінен", що у своїй первісній формі важив 3025 каратів, вартости 50 міліонів долярів. Той цінний камінь купила в 1907 Південно-африканська Унія і подарувала англійському королеві Едвардові VII. З вдячности за те, що надав цілій кольонії конституцію.

— Південна Африка купує льви... в Льондоні, бо в льондонськім звіриннім саді ці звірі розмножуються скорше, ніж в африканських джунґлях. Льондонські льви дуже дешеві, бо одна штука всего 300 зол.

— На Блакитнім Нілю коло м. Маквар в Судані є найбільша тама світа. Вона довга на 3 тис. м., висока на 30 м. і затримує аж 560 міліонів літрів води.

Китай припертий до муру, готов до війни.

ВІДОЗВА ЧАНКАЙШЕКА.

Маршал Чанкайшек видав відозву такого змісту:

Китай змагає до миру назовні та до національної єдности внутрі. Інцидент у Люкушіяо огорнув китайський нарід смутком повним обурення, а в цілому світі викликав несупокій. Наслідки цього інциденту можуть загрозити Китаєві та мирові в Азії. Китайська політика була завжди мирна, зокрема супроти Японії. Китай витривало шукав розвязки усіх спірних справ дипльоматичним шляхом. Китайці як слабий нарід — мусять належно оцінити власну силу. Продовж останніх років пороблено всі заходи, щоб вдержати мир, не зважаючи на труднощі та болючі втрати, щоб мати змогу докінчити діло національного відродження. Тому то останніми роками Китай мав надію на мир, доки його терпеливість не вичерпалася.

Та навіть слаба держава, доведена до крайности, мусить здобутись на найбільше зусилля і кинутись до боротьби за істнування. Не можемо шукати за миром з хвилиною, як війна вже вибухла, бо це може привести за собою цілковите поневолення нації. Китайський нарід мусить бути готов

пожертвувати всім і боротися до останнього, не покидаючи надії на остаточну перемогу.

З останнього інциденту виходить, що Японія має супроти Китаю окреслені наміри та що мир поважно загрожений. Єдиний спосіб уникнути таких інцидентів як у Люкушіяо — це погодитися на те, щоб чужі війська свобідно господарили на китайській території, а китайці щоб не мали ніяких прав; щоб позволити обстрілювати наших вояків, не даючи цим останнім права боронитися.

Ніяка країна, що шанує себе, не може погодитися на таке пониження. Чотири північно-східні провінції вже від 6-ох років утрачені, тепер конфлікт вибухнув під брамами Пекіну. Коли Китай дозволить занятти Люкучіяо збройною силою, то це означалоб резиґнацію з прастарої столиці, яка продовж 5.000 років була політичним, військовим і культурним осередком Китаю. Пекін став би тоді другим Мукденом, провінції Го-Пей і Чагар — другою Манджурією. Коли Пекін став би другим Мукденом, то Нанкін став би другим Пекіном. Тому оборона Люкушіяо є обороною істнування цілої нації.

Коли не можна буде оминути долі, не лишиться нічого інакшого, як приготовитися на найважчі жертви. **Не хочемо війни, лише відбиваємо замах на істнування Китаю.** Китайський нарід мусить зрозуміти, що центральний уряд у Нанкіні підготовляє самооборону. Коли війна почнеться, будемо боротись до кінця. Колиб Китай відступив хочби пядь своєї території, це булоб непробачною зневагою нації. Ніщо нам не лишається, як кинути всі сили нації до бою за перемогу. Китайські застереження супроти японських вимог є мінімальні. **Китай не бажає війни, ані ворожнечі з Японією, лише бореться за своє істнування.** Уряд взиває націю до залізної дисципліни.

ЯПОНСЬКА АРМІЯ ВИРУШИЛА НА КИТАЙ.

Домеї повідомляє: Нині в год. 14.30 японські війська вирушили з карною експедицією проти 29. китайської армії, зосередженої в околицях Вампінгу. В год. 14.37 збомбардували вони Вампінг.

Райтер подає, що в тій околиці дійшло до великих боїв.

Як повинні виглядати вакації молоді?

Наведені цікаві думки Автора подаємо у дискусійній формі. — **Редакція.**

Одною з кращих, але на жаль не використовуваних як слід хвилин життя нашої молоді — це **літні вакації**. Молодь розпорошується одинцем по селах і кисне в бездільности й непевности та хіба набірає поганих манір і звичок. До збірного громадянського життя в селі не допускають її політичні умовини, а жадоба виладувати юнацьку енерґію в якесь діло потягає за собою всякі вигалки, скритість, кривлення душею й характером. Така небезпека відпадає, коли молодь і в часі літніх ферій не перестає жити своїм молодечим збірним життям і плекає духа солідарности з своїми однолітками.

Як примір наведу німецьку молодь, якої життя досліджую з безпосередньої шкільної кореспонденції. Мандрування — das Wandern — це гасло всієї тамошньої шкільної та ремісничої молоді. Вона відбуває свої походи зорганізованими гуртками по всій своїй вільній батьківщині та за границю до сусідніх держав. З одного листу довідався я, що шкільний гурток, зіспіваний в хорових і сольових піснях, зіграний в музичну одиницю, пристосіблений до змагових і спортових виступів та познайомлений з усіми родами своїх народніх танків — їздив по містах Анґлії та був атракційною силою для чужинців, що радо гостили в себе й забезпечували в потрібні засоби тих молоденьких подорожників, мистців і пропаґаторів доброго імени своєї нації. Спонуканий тими прикладами звертаюсь з таким покликом до нашої молоді:

1) Організуйтеся в гуртки по 8—10 осіб для милого переведення вакацій, а не нудьгуйте одинцем по селах!

2) Кожний гурток добирається так, щоби творив рівночасно зіспіваний хор з окремими солістами для сільських та міських виступів.

3) В кожнім гуртку повинні бути власні музиканти (скрипка, мандоліна, гармонька), зокрема ентузіясти рідних музичних інструментів, як сопілки й трембіти, бандури, ліри та кобзи, щоби гурток міг мати кілька власних музичних і сольових точок.

4) В кожнім гуртку повинен вивчитись сольовий танок і збірний мистецький хоревід; не лише модні чужі танки, але передусім наші народні танки, відроджені в нас нашими балетистами, повинні належати до знання кожного молодого члена гуртка, бо не є соромом танцювати й пописуватися, але соромом є, коли хто міг би й повинен, а не вміє й не навчився танцювати.

5) Кожний гурток це одночасно руханкова й спортова одиниця, яка на своїм прилюднім виступі може дати побіч танкових точок також руханково-спортові точки.

6) Само собою розуміється, що поважний і веселий декляматор, „промовець" і сміхунчик може найтись у кожнім „путницькім" гуртку.

Здаю собі справу з того, що для такої організації треба кількох тижнів підготови. Добре булоб, щоб установи, які опікуються молодю, завчасу предложили центральній державній владі плян і зміст таких збірних виступів кожного гуртка до рецензії та дістали писемний дозвіл від влади для кожного гуртка, щоби не наражувати хлопців на прикрощі та щоби одночасно й хлопці знали, що стоять під ригором закону.

В цей спосіб вивінувані наші мандрівні гуртки моглиб з початком ферій вибиратись в дорогу, хто з грішми, хто без гроша, на кошт спіль-

Д-Р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ.

Теофіль Окуневський.

Недавно друкували ми, як один із нарисів у книжці д-ра Костя Левицького про українських політиків, нарис про д-ра Теофіля Окуневського. У звязку зі смертю того заслуженого діяча — пригадуємо його характеристику. — **Ред.**

Між товаришами д-ра Евгена Олесницького і моїми визначився д-р Теофіль Окуневський як людина смілива, культурна і поступова.

Окуневський зачав послувати в Галицькому Соймі в 1889. р. і вже з початком свого послування мусів відбути двобій з польським шляхтичем Розвадовським в обороні чести українського народу. Опісля (1894. р.) державна прокураторія в Коломиї перевела проти нього карний процес за те, що він на зборах у Коломиї назвав висказ намісника графа Казимира Баденього: „або з заступниками українського народу, або без них" — бутою польського шляхтича і візвав зібраних пімстити ту буту. По переведеній головній розправі трибунал суду присяглих у Коломиї увільнив його від вини і кари.

Д-р Теофіль Окуневський розправився також з митрополитом Сильвестром Сембратовичем у 1894. р. в Галицькому Соймі, коли то митрополит зажадав краєвої підмоги на католицькі місії в краю. В цій полемічній дебаті сказав посол Окуневський до очей митрополитові, що український митрополит та українська світська інтелігенція йдуть, на жаль, іншими шляхами; та історія осудить колись, хто був на правдивій дорозі..

В 1897. р. увійшов Окуневський до Палати Послів Державної Ради у Відні і в дні 30. березня тогож року зложив заяву з приводу кривавих виборів того змісту, що переведені у Східній Галичині вибори переконали український нарід, що теперішний уряд не жахається ніяких насильств, щоб не допустити до вибору послів по свобідній волі української нації; що український нарід у Галичині поставлено перед альтернативою: визнати польську державну ідею, або мовчати і вмирати; що боротьбу за права, запоручені конституцією, уважають урядові чинники за злочинне повстання і так представляють справу на найвищому місці. Тому, йдучи за голосом всього українського населення, будемо поборювати отсей уряд всіми способами та подамо руку тим заступникам інших народів, які, змагаючи до розширення автономії країв, подбають про охорону національних меншин.

Це була заява на привитання президента міністрів графа Казимира Баденього. Відтак посол Окуневський поставив у Державній Раді внесок на обвинувачення президента міністрів графа Казимира Баденього за останні кріваві вибори і зловживання орґанів влади.

Ставувши 28. грудня 1897. р. в Галицькому Соймі, застав посол Окуневський предложений презесом „Кола Польского" Аполінарієм Яворським проект адреси до цісаря з приводу ювилею в його 50-ліття. В адресі було сказано, що вибух національних пристрастей довів до насильств і зневажливих подій у парляменті, але зате в краєвих соймах дасться осягнути порозуміння, та що і поляки і українці признають засаду рівноправности і є готові задоволити всі потреби обох народностей та усунути все, що розєднює в краю. І коли наші соймові посли Олександер Барвінський і товариші погодилися на таку політично шкідну для нас адресу до цісаря, то один тільки посол Окуневський мав цивільну відвагу заявити, що він рішуче противиться такій адресі до цісаря, бо український нарід дасть свою іншу адресу до цісаря...

І дійсно окрему адресу цісареві з нагоди його ювилею вислали галицькі українці (у травні 1898. р.) — з бажанням національної автономії і поділу Галичини.

Щоб показати свою ввічливість супроти таких послів, як Барвінський, ухвалив Сойм у тій сесії, щоби вже в 1898. р. відкрити українську ґімназію в Тернополі.

Посол Окуневський заступав тоді в Галицькому Соймі і в Державній Раді думку, що справу національну і мовну можна залагодити тільки в Державній Раді та що в Галичині може зарадити лихові тільки поділ краю на округи: українські, мішані і польські.

Коли в 1895. р. нашої великої депутації не допустили до цісаря Франц Йосифа у Відні, щоб вона зажадала провірення безправств орґанів влади державної в Галичині, тоді вислано до цісаря делеґацію, до якої увійшли: о. Іван Озаркевич, о. Іван Сеноцький, Льонгин Рожанковський, д-р Теофіль Окуневський та селяни Новаковський і Гренджола. На промову провідника цієї делеґації о. Івана Озаркевича відповів цісар з підмови президента міністрів графа Казимира Баденього, що така велика і коштовна депутація не є відповідним засобом до цілі — отже: Бувайте здорові!..

По цій прикрій авдієнції треба було представити всім членам депутації, що приїхали були до Відня, некорисний вислід цісарської авдієнції і цього підняв ся посол Окуневський. Він подав цілий звіт з тої авдієнції зібраним членам депутації такими сердечними словами, що нашим селянам станули сльози в очах. Вони почули тоді від нього, що нам треба йти зовсім іншими шляхами..

Д-р Теофіль Окуневський був послом з темпераментом і все добрим товаришем. Він виконував свої обовязки для добра народу всюди, де того було треба.

—o—

ний, та переходити від села до села, від повіту до повіту, з долин у гори, від Говерлі через Трускавець, Римнів, Івонич аж до Криниці, а з гір на доли Любельщини, здовж Волині, до Полісся й назад до себе, а всюди співаючи й граючи, спортуючи й танцюючи, та переводючи наймиліше вакації, тренуючи здорове тіло й здорового духа.

Можливо, що цих думок не дасться вже реалізувати цього літа. Тому піддаю їх під увагу Т-ву опіки над молоддю — на черговий рік. Гадаю, що воно зможе перебороти питомі у наших відносинах труднощі. Хай і сама молодь передумає ці думки, привикне до них та буде готова до мандрівних спортово-мистецьких вакаційних гуртків.

Д-р Василь Левицький.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ У ВАРШАВІ.

ВІДОЗВА ГОЛОВИ МІСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ О. З. Н.

Голова президії головної міської організації ОЗН. у Варшаві Стефан Стажинський видав до своїх округ та відділів ОЗН. відозву, в якій переповідає факт невдатного замаху на полк. Коца та стверджує, що ще не знати, хто є атентатчиком і чия рука ним кермувала. Заявляє, що „з якого б джерела не виводився атентатчик, це джерело мусить бути знищене раз на завжди". Замах на шефа ОЗН. доказує, що в Польщі „діють якісь злочинні, ворожі Польщі, чинники й їх будемо мусіли якнайскорше винищити". П. Стажинський накликує до інтенсивної праці над польською національною консолідацією і каже: „успіх цієї праці, це найкраща запорука перед впливом ворожих і ганебних для Польщі чинників, що виявляться відповідальні за невдалий, на щастя, замах".

АТЕНТАТЧИК НЕ ПОХОДИТЬ З НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

„АБЦ" рішуче стверджує, що **атентатчик не походить ні з національних меншин ні з комуністичних кол.**

ДВА ВИСНОВКИ.

„Ґазета Польска" пише: Незалежно від **вислідів слідства вже тепер можна прийти до правильних висновків: Першим буде ствердження, що не сплять сили, яким залежало на втриманні Польщі в анархії і розбитті. Нашим обовязком протиставити тим силам рішучу волю „зеднучення народового". Другим висновком є необхідна постава цілого громадянства до спроби занархізувати публичне життя в Польщі і спроби стосувати політичний терор, який мусить щезнути.**

Поліція перевела масові арештування у Варшаві і на провінції.

Атентат на полк. Коца викликав велике зацікавлення за кордоном.

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— **Українка з Голівуд виступає в театрах.** П-ні Віра Ніва (Барчанівна), яка відіграла кілька роль у фільмах в Голівуді (Каліфорнія), виступала у Філядельфії в театрі Ерль, опісля в Атлянтік Сіті, Н. Дж., а звідтам переїде до Ню Йорку. П-ні Віра Ніва родом українка з Любичі Королівської, пов. Рава Руська і їде відвідати рідні сторони.

— **Праця українського вченого в Канаді.** В окремім додатку вінніпегської „Фрі Пресс" з червня ц. р. є розвідка д-ра Френка Тона про науково-досвідну працю Т. К. Павличенка в Саскатунськім університеті. Павличенко започаткував першу того роду наукову працю — досліджуванням бурянів. Він ділить буряни на два роди. Є буряни, що заглушують і нищать збіжжа на поверхні землі; другі своїм корінням під землею відбирають збіжжю вогкість і таким чином його нищать.

— **Знову бешкети в Сокалі.** Сокальщина, що має опінію одного з найбільш свідомих українських повітів, дістала теж в останніх часах досить сумну славу через досить часті виступи невідповідальних одиниць та взаємні порахунки буком, а то й ножем. Нові бешкети трапились при нагоді великого здвигу народу, що приїхав на відпуст св. Петра і Павла. Якісь молоді гура-патріоти хотіли доказати своє українство тим, що перевернули кілька жидівських будок. Счинилась паніка, серед якої потерпіли й польські продавці, головно торгівці девоціоналіями, що приїхали на відпуст з крамом. Міське, вороже українцям, шумовиння потрактувало це як добру нагоду, щоб і собі погуляти, цим разом коштом виключно українським. До пізного вечора у Сокалі кипіло. Зновуж у суботу якісь два невідомі людці пробили на смерть ножем візника Дугку, поляка, який зрештою мав сам славу забіяки. Невідомо чому польське громадянство уладило вбитому маніфестаційний похорон з патріотичними протиукраїнськими промовами. Не знати, чи у звязку з тим, чи ні, досить, що прийшли численні арешти серед українців у Сокалі та заборони ріжних культурно-освітніх установ, включно з дитячими садками. Українське громадянство Сокальщини розжалене одиаково на власних неевідповідальних хлопчаків, які роблять зовсім зайві бешкети, як і на польські чинники, які у своїй реакції наносять шкоду установам і праці, що не має нічого спільного з бешкетами.

— **Перенесення бюр Суспільної Обезпечальні у Львові.** Дирекція Суспільної Обезпечальні у Львові повідомляє, що обезпеченевий відділ при вул. Шпитальній ч. 1 переноситься з днем 26. липня ц. р. до льокалю при вул. Рутовського ч. 21. Він обіймає виділи: евіденційний, виміру складок і чинитьб.

— **Ученикам не вільно переводити збірок.** Шкільні кураторії заборонили шкільній молоді брати участь у збірках у прилюдних льокалях і по домах. Тимчасом в останньому часі зайшли випадки, що ученики й учениці займалися збірками. Шкільна влада заповідає, що буде строго карати за нарушення цієї заборони.

— **Нові знаки на дорогах.** Від вересня ц. р. уставлятимуть на дорогах нові знаки, що їх одобрило міністерство комунікації в порозумінні з автомобілевими організаціями. Тепер мовна комісія устійнює назви, що будуть поміщені на знаках.

— **Львівська хроніка.** В ночі з понеділка на вівторок помер нагло на удар серця 67-літній Зигмунт Ценгут, власник двох гостинниць: Брістолю і Ню-Йорку. — Купець Кляр повідомив поліцію, що його жінка відгрожується йому випалити очі сільним квасом. — На розі вул. Сапіги і Львівських Дітей шофр Н. Арабський переїхав у понеділок вечором Генрика Готфріда, який тяжко потовкся. — Апеляційний суд у Львові підвищив засудженому Ст. Якобішиному кару вязниці з 3-ох років до 4-ох за вбивство Ст. Стенжка при вул. Личаківській.

— **Смерть наслідком нападу.** Мойсей Альтішер, зам. у Львові при вул. Медовій 9. вибрався мин. неділі зі своїм молодшим братом на Високий Замок. Користаючи з нагоди оба хлопці зайшли в долину до ставу Кисельки. Тут молодший почав купатися. Тимчасом батярчуки почали їх обкидувати камінням зорієнтувавшись, що вони жиди. Один камінь поцілив молодшого жидика, а старший почав так дуже кричати, що напасники втекли. Всеж старший так пронявся цим нападом, що незабаром помер на удар серця. Вчора відбувся великий похорон померлого хлопця.

— **Страйк при будові касарень.** При будові нових касарень у Чорткові, де буде приміщений полк артилерії, вибух недавно страйк будівельних робітників. Страйк повстав на тлі непорозумінь, що виринули з приводу недотримання договору щодо платні робітників. По довшій перерві прийшло до порозуміння і робітники приступили знову до праці. Слід завважити, що при будові працюють майже самі поляки. Українців не приймають. Страйк пройшов спокійно.

— **Електрівня у Слобідці пов. Косів.** До воєвідського уряду у Станиславові вплинув проєкт будови електрівні з осідком у Слобідці пов. Косів. Електрівня доставлюватиме електричну енергію до Косова Старого та кількадесятьом громадам.

— **„Пан директор" перед судом.** Іван Іванишин з Пасічної під Станиславовом представив свого брата Михайла за директора державних залізниць і обіцяли парубкові Василеві Шлямові посаду при залізниці за 60 зол. місячно. На іспитову таксу, кошти однострою і „дарунок" для комісії, що мала рішати про посаду, виплатив Шлям „панові директорові" кількасот зол. і дістав навіть від „пана директора" вже й розклад їзди, який оплатив коштом 12 зол. Вкінці надоїло Шлямові далі ждати на посаду і справа посади опинилася перед судом. Дня 6. ц. м. засудив окружний суд у Станиславові обох „директорів" по два роки вязниці.

— **Краєва хроніка.** На гостинці за Куликовом приватний самохід, що їхав з великою швидкістю, переїхав 22-літнього З. Пйотровського зі Львова, який ішов на стацію. Шофер залишив важко раненого на гостинці і швидко відїхав. Щойно прохожі заопікувалися важко раненим Пйотровським, якого каретка рятункового поготівля відвезла до шпиталю у Львові. Поліція шукає за шофером. — Робітник Осип Хмель, обтинаючи галуззя на міських акаціях у Рудках, упав і сильно потовкся. — При будові каналу, що осушує наддністрянські багна в Сусулові (Рудеччина) практикант Фелікс Будняк дістав потрясення мозку.

— **Щоденник з 80-ма передплатниками.** В Парижі виходить японський щоденник „Нічіфутсу-Фусін", себто „Французько-японські вісти". Тому що в Парижі нема японських черенок і тому що число членів японської кольонії невелике, його відбивають ручно. Щоденник має 80 передплатників, річна передплата сягає 600 франків.

— **Спустошення таємничої недуги в Бельгії.** Бельгійська преса пише, що в сиротинці в Майн занедужало 13 дітей у віці 2—3 років на недугу, що її годі було пізнати. Дотепер померло вже пятеро дітей. Лікарі стараються вияснити причини цієї недуги. Між населенням велика трівога.

— **Фільмовий оператор при пожежній сторожі.** З стейті Пенсильвенії істнує при кожній пожежній сторожі фільмовий оператор з метою сфільмувати кожну пожежу для педагогічних цілей. Фільми з пожежі висвітлюють у школах для членів пожежної сторожі і публиці для остороги.

— **Ріжні вісти.** — Італія має 43 міліони і 388 тисяч мешканців. — У редакції „Курської Правди" Г. П. У. викрило численних „ворогів народу" „троцькістів і бухаринівців", які вели свою діяльність під проводом начального редактора Влакоса. Всіх цих журналістів Г. П. У. арештувало. — Невідомі справники знищили памятник цісаря Франца Йосифа в Гіртенберг в Австрії. Погруддя памятника, що важило 40 кг., зникло без сліду. — Патріярх Антіохії Аріда відїхав з Марсей до Бейруту. — Єгипетський король Фарук з родиною і почотом виїхав з Марсей до Єгипту. — Бельгійський король Леопольд приїде в листопаді з офіційною візитою до Льондону. — Над західною Англією перейшла страшна буря з громами, від яких згоріло 2 доми.

В. ШАНОВНИХ АВТОРІВ І ДОПИСУВАЧІВ просимо завжди памятати, що рукописи треба писати тільки на одній сторінці, читко й виразно, залишати між рядками відступ (т. зв. інтерлінію) і вживати паперу, на якому чорнило не заливає. Рукописи, що не відповідають цим вимогам, Редакція може використати тільки з трудом.

ВЕСЕЛЕ.

КУДИ ПІДЕ.

Якийсь добродій переходить у місті через вулицю й замість дивитися обережно на боки задер голову й дивиться на щось угорі.

— Гальо, вуйку! — кричить до нього шофер із авта, що саме переїзджає. — Як ви не будете дивитися, куди йдете, то підете туди, куди дивитеся...

Нові книжки й журнали.

WSCHÓD, kwartalnik, poświęcony sprawom Wschodu Warszawa, styczeń-czerwiec 1937. R. VIII. Nr. 1-2

ДАЙТЕ ДОКАЗ, ЩО ПАМЯТАЄТЕ ПРО ІНВАЛІДІВ У.Г.А.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Жіночі торбинки

течки, портфелі, портмонетки, валізи, несесери, поручак і направляє по найдешевших цінах робітня римарсько-галянтерійна Н. БАРЕР, Львів, Сикстуська ч. 2 побіч фірми Салямандра.

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

ВОРОХТА.

21. VII. Шарка.
22. VII. Муж двох жінок
23. VII. Циганський барон.
24. VII. Під кураторією.
25. VII. Ніч під Івана Купала.

З Ворохти їде театр до Жаб'я, Косова і Кут.

Український Молодий Театр „Заграва“ під арт. пров. В. Блавацького.

ПІДГАЙЦІ:

21. VII. Трафіка пані генералової.
22. VII. Тарас Шевченко.

Великий Театр:

Середа, 21. VII, год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Люди на кризі“ ів Ст. Ираля.

Субота, 24. VII. Виступ „Варшавського Цирулика“ — Ревія „Фронтом до радости“.

Неділя, 25. VII. Виступ „Варшавського Цирулика“ — Ревія „Фронтом до радости“

КІНА.

АПОЛЬО: „Боккачіо“, „Година спокуси“.

АТЛЯНТІК: „Справа Астон“ („Забуті обличча“).

ВАНДА: „Таємнича дама“, „Солі Берже“.

ҐРАЖИНА: „Кімната ч. 309“, „Перва ли жінку“.

ЕВРОПА: „Побідили жінки“.

КАСИНО: „Дармоїд“ з Волесом Бірі.

КОПЕРНИК: „Р 107 взиває помочі“, „Король Бродвею“.

МАРУСЕНЬКА: нечинне.

МЕТРО: „Аде це не липнє“ і додатки.

МІРАЖ: „Ясний пан шофер“, „Буді в країні песимістів“

МУЗА: „Спокусниця“.

ПАЛЯС: „Малий чародій“.

ПАКС: нечинний.

ПАН: нечинне.

РАЙ: „Болек і Льолек“ з Димшою.

СВІТ: „Капітан Блюд“ і ревія.

СТИЛЬОВЕ: „Шампанський вальс“ і ревія Рефрена.

ТОН: „Вожд червоношкірих“.

УТІХА: „Баверн“ і ревія.

ХИМЕРА: „Конфетті“

ФОТОПЛЯСТІКОН.

(пл. Марійська 5).

„Сицилія“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 21. липня 1937

БЕРЛІН 15.00 Розр. муз., 17.00 Пісні, 17.15 Форт. тріо, 19.20 Вес. муз., 20.10 Розр. концерт; БІЛГОРОД 18.40, 19.00 Нар. пісн., 21.00 Спів. речит., 22.20 Розр. муз., 22.45 Танк. музика; БУДАПЕШТ 18.00 Сальон. муз., 17.30 Танкова муз., 18.45, 19.00 Легка муз., 21.10 Опер. орх., 23.10 Циганська муз.; ВІДЕНЬ 17.30, 18.00 Сучасна австр. муз., 20.05, 21.00, 22.00 Симф. концерт віден. фільгарм., 22.30 23.00 Танк. муз.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Розр. концерт, 18.00 Форт. речитатль, 20.10 Військ. орх., 21.00 Муз. з цілого світа, 22.30 Нічна музика; МІЛЯНО 17.15 Танкова муз., 19.00, 20.40 Розр. муз., 21.35, 22.00, 23.00 Симфон. концерт; МІНХЕН 16.15 Розр. муз., 17.15, 18.00 Вес. концерт, 19.00, 20.00 Нар. муз., 21.10 Муз.-поет. авд., 22.20 Пісні Брамса, 23.00 Танк. муз.; ПРАГА 17.40 Орган. твори, 19.00 Муз. авдиція, 19.30 Пісні, 19.45 Форт. речит., 22.20 Хор празьких учителів; РАДІО ПАРІ 15.30 Спів. речит., 17.00 Орхестра, 20.30, 21.00, 22.00 Муз. слуховище Леру; РИМ 18.30, 20.40 Розр. муз., 21.00, 22.00 „Контрольор вагонів“ — опер. Альгіяпія, 23.30 Танкова музика

Четвер, 22. липня, 1937.

БЕРЛІН 17.00 Пісні на хор, 18.00 Опер. музика, 19.20 Розр. концерт, 20.10, 21.00 Вечір танку; БІЛГОРОД 19.50, 20.00 Орх., 21.00 Форт. речит., 21.30 Нар. пісні, 22.20 Танк. муз.; БУДАПЕШТ 17.30, 18.00 Орх., 18.45, 19.00 Муз. гутір., 19.35 Сальон. муз., 21.00 Циган. муз., 22.05, 23.00 „Циганерія“ оп. Пуччінія; ВІДЕНЬ 17.30 Пісні, 17.45 Соната Бетовена, 19.25, 20.00, 21.00 Військ. орх., 21.25, 22.00, 23.20 Розр. конц.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Пополудн. музика, 18.00 Солісти, 19.00 Вес. вечір, 19.45 Хор, 20.30, 21.00 Конц. орх., 23.30 Нічна музика, 23.00 Танкова музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Вокаль. концерт, 19.00, 20.45 Розр. муз., 22.20 Розр. мельод., 22.30, 23.30 Танкова музика; МІНХЕН 17.15, 18.00 Концерт, 19.00, 20.00 Розр. концерт, 21.10 Скрипк. музика; ПРАГА 1?.?0, 20.00 Солісти, 21.00 Симфон. конц.; РАДІО ПАРІ 13.15, 15.45 Співач. речит., 19.03, 19.30 Скрипк. і форт. речит., 19.45 Вокаль. конц., 20.30, 21.00, 22.00 „Месія“ — орат. Гендля; РИМ 17.15 Танкова муз., 20.40 Розр. муз., 21.00, 22.00 Вечір. муз. казок, 23.00 Танкова музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 21. липня 1937.

6.15 Ран. пісня, 6.18 Рухан., 6.38 Муз. з пл., 7.00 Ран. ден., 7.10 Муз. з плит, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудне ден. 12.15 Уверт. пл., 12.25 Дута орх., 13.55 Легка музика з пл., 14.45 „Ідемо на прогульку“ — оповідання для дітей, 14.55 Львівська біржа, 15.00 Орх. з Філядельфії, пл., 15.40 Львівські біжучі вістки, 15.45 Господ. вістки, 16.00 з моєї робітні — літер. нарис, 16.15 Пісня на Шлеську — чолов. хор, 16.45 Військ. відчит, 17.00 Вязанка мельодій — орх., 17.50 Будівляні праці — гутірка, 18.00 Хвил. бюра студій, 18.10 Сьогоднішна пісня Італії —літерат.-муз. авдиція, 18.40 Завтр. прогр., 18.45 Льокаль. спортові вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 „Затрачена стійка“ — муз. авд., 19.50 Спорт. вістки, 20.00 Орх. в Лодзі, 20.45 Вечірн. денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Концерт Шопена, 21.45 „Пасія до книжок“, 22.00 Танкова музика, 22.50 Останні вістки вечірн. денника, огляд преси і метеор. комунікат, 23.00 „Джез і пісенька“ — пл., 24.00 Орх. Т. Серединського.

Четвер, 22. липня, 1937

6.15 Ран. пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з пл., 7.00 Ран. ден., 7.10 Муз. з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. ден., 12.15 Плити, 12.25 Розр. орх., 13.55 Легка муз. з пл., 14.50 Льок. спорт. порадник, 14.55 Львів. біржа, 15.00 Плити, 15.35 Львів. біж. вістки, 15.45 Господ. вістки, 16.00 „Шнур орабини“ — опов. для дітей, 16.15 Забуті мельодії, 16.45 „Стережімся комарів“ — гутірка, 17.00 Солісти, 17.50 Спортові поради, 18.00 „На львів. купальнях“ — гутірка, 18.10 Пісні, 18.25 Плити, 18.30 Загальна скринька, 18.40 Завтр. прогр., 18.45 Льок. спорт. вістки, 18.50 Акт. гутір., 19.00 Театр Уяви: „Старий субект“, 19.45 Акт. гутір., 19.55 Спорт. вістки, 20.05 Легка й танкова музика; в перерві 20.45 Веч. ден. 20.55 Репортаж з теренів дітвачених посухою, 21.45 „Любов зарібника“ — речит., 22.00 Симфон. муз., 22.50 Остан. віст. веч. ден., огляд преси і метереол. комун., 23.00 Літнискові перипетії — фейл., 23.15 Танк. музика з пл., 24.00 Орх. Серединського.

БІРЖА.

Гроші.

Львів, дня 21. липня 1937.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·38, 88·9?, Доляри американські 5.29·00, 5.27·50, доляри канад. 5.29·50—5.26·50, Фльорени гол. 292·32—290·60, Франки фр. 20·05—19·80, Франки швайцарські 121·65—120·85, Фунти англ. 26·37—26·21, Гульдени данц. 100·2?—99·80, Корони ч. 18·50—17·50, Кор. дан. 117·79—116·95, Кор. норв. 132·53—131·55, Корони шв. 135·98—135·00, Ліри італ. 23·70—2?·3?, Марки фінлянд. 11·67—11·20, Марки нім. 14?·00 — 139·00, Шилінги австр. 99·2?—98·50, Тель Авів 26·23—26·00, марки нім. срібні 149, 146.

Акції.

Банк Польський 101·50. Цукор варш. 30·50, Ліљпоп 48·?0, Стараховиці 30·50.

Тенденція сильніша.

Папери.

4 і пів проц. внутр. 53·63. 53·88, 3 прц інвест. 1 см. 65·50, серія ненотована ? см. ?4·75, серія 81·50, 5 прц. конв. 59·25 4 проц. поз. зел. 58·75, прем. дол. 38·?0 38·50, ? проц консол. 55·25, 55·00, 5?·13. 54·?0, два ост. дрібні.

КУПНО - ПРОДАЖА

? ЗОЛІМ на „Дубині“ до продання 1. морг. парцеля під будову. Зголошення: Бережани, Крашевського — Вонсович. 1317

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

ВДОВА ПО СВЯЩЕННИКУ займеться домашньою господаркою у священника. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Солідна“. 1316 1—3

НАУКА

МАТУРИСТКА гімназійна прийме лекцію на провінції у священника або учителя на дуже догідних умовинах. Стоцька, Дрогобич, Бартломея, д-м д-ра Барановського. 2—2

РІЖНІ

ЛЮДИНА, яка забрала мені з мешкання в ночі з 12. на 13. ц. м. убрання, білля і документи, буде ласкава звернути хочаб документи за винагородою. Примак Петро, вул. Злота 33

РОБОЧІ УБРАННЯ І ПЛАЩІ найдешевше джерело Вирібня „ПАЛЮМ“, Львів, Гетьманська 22, побіч Музею. 1120 6-10

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2946 70-100

ОГОЛОШЕННЯ.

Приписові друки і книжки до вжитку часописів

які кожне видавництво мусить відновити з новим роком для почтового уряду можна купити в Адміністрації „Діла“ Львів, Ринок 10. Для провінції висилаємо за післяплатою.

Цінник друків:

Zawiadomienie wysyłkowe 1 пр. 6 сот.

Gazetowa książka nadawcza оправлена (130 карток) зол. 2.50

Książka rozsyłkowa на 480 урядів, оправлена зол. 2.50; на 960 урядів оправлена зол. 5.—

СИРИЙ БІЛЯНС ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО С. А. у Львові на день 30. червня 1937.

Чинний стан: Каса і суми до диспозиції в Б-ку Польськім, ПКО, Банку Господ. Краєвого і Держ. Банку Рільнім 196.286.75. Заграничні валюти 27.913.61. Цінні папери: а) державні позички 168.491.29, б) папери гіпотечні 25.237.44, в) акції 32.850.93. Уділи і акції в консорц. підприємствах 50.980.50. Краєві банки 239.842.87. Заграничні банки 56.827.14. Векселі здисконтовані 2.008.609.16. Біж. рахунки (дебет сальда) а) забезпечені 615.844.59, б) незабезпечені 59.145.34. Термінові позички 3,165.415.78. Належитости із конверзійних договорів і т. п. 2,058.549.56. Недвижимости 474.460.31. Ріжні рахунки 1,422.445.26. Кошти і т. п. 163.933.76. Відділи 132.747.95. Позички довготермінові гіпотеч. 198.584.88. Ріжні відділи довгореченцеві 47.515.08. Належитости з титулу девізових трансакцій на термін і репорт. — Разом зол. 11.145.700.20.

Довжний стан: Власні капітали а) акційний 5,000.000, б) резервовий 258.335.98, в) інші резерви 58.405.71, г) амортизаційний 172.633.97. Вклади: а) термінові 1.149.080.91, б) а віста 1.261.814.88. Біжучі рахунки (кред. сальда) 451.129.64. Інкасові зобовязання 1.405.77. Реесконт векслів 638.313.88. Дисконто акц. Акцепт. Банку 767.995. Краєві банки 492.000. Заграничні банки 1.378.18. Гіпотечні вірителі — Ріжні рахунки 232.440.36. Відсотки, провізії і ріжні зиски 285.557.99. Відділи 139.276.73. Заставні листи 198.584.88. Ріжні довготермінові відділи 37.346.32. — Разом зол. 11.145.700.20.

Гарантії зол. 29.772.24. Інкасо 75.590.42.

КОНКУРС.

Виділ Товариства „Бурса ім. св. О. Николая в Перемишлі“ оголошує конкурс на приняття учеників середніх і вселюдних шкіл до бурси або „Гімназійного Інституту“ на шк. рік 1937-38. Місячна оплата 45 зол., платна з горн. На початку шкільного року платиться на інвентар 15 зол. платних при вступі. Залигаючі в оплатою не будуть приняті. Подання з долученою карткою на відповідь вносити до 1. серпня ц. р. до Управи „Укр. Гімназійного Інституту в Перемишлі“, вул. Баштова ч. 34

1318 Виділ.

ПІТ

НІГ, РУК, ПАХВИН

і т. п. зникне при вживанні спеціяльного певного і нешкідливого патент пудру „CSAVE“ **50 сот.**

Пробний пакет. **Перфумерія**

С. ФЕДЕРА

ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА 7.
Філія: КОПЕРНИКА 15 а

ҐАЗОВІ СВІЧКИ „Excelsior“

Подешевіли і всюди можна купити по 3·50

Одна свічка вистарчить на 30 мтр.³ Головний склад

Е. ФЕДЕРБУШ,

склад фарб **Львів, Казим. Вел. 28.** Тел. 244-28. 1—6

Присилайте передплату!

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденції по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . зол. 250.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . зол. 130.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . зол. 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.